

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Lucie Buksová

Návrh celoročního projektu pro děti ve školní
družině na primární škole

Olomouc 2022

vedoucí práce: doc. PhDr. Martina Fasnerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a čerpala jsem výhradně ze zdrojů, které jsou řádně uvedeny v seznamu na konci bakalářské práce.

V Olomouci dne 14. 4. 2022

.....

Lucie Buksová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce doc. PhDr. Martině Fasnerové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za její podnětné připomínky a rady, které mi poskytovala. Ráda bych také poděkovala své rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	5
I. Teoretická část	6
1 Žák mladšího školního věku	6
1.1 Fyzický vývoj	7
1.2 Kognitivní vývoj	8
1.3 Sociální a emoční vývoj	9
2 Kurikulární dokumenty	10
2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	11
2.2 Školní vzdělávací program školní družiny	13
2.3 Školní družina	16
3 Projekt	19
3.1 Projektová výuka.....	20
3.2 Plánování projektu.....	20
3.3 Výhody a nevýhody projektové výuky	21
II. Praktická část	23
4 Návrh celoročního projektu.....	23
4.1 Cílová skupina.....	23
4.2 Struktura projektu.....	23
4.3 Plán projektu	24
4.4 Diskuse, vhodné alternativy	59
5 Závěr	60
Seznam použité literatury a pramenů:.....	61
Seznam zkratk	64
Seznam obrázků	65

Úvod

Školní družina je pro mnohé z nás místem sociálních vztahů, zábavy, prožitků a her. V naší zemi má již dlouholetou tradici a neodmyslitelně ji řadíme jako součást základního vzdělávání. Na pozici vychovatelky jsem začala pracovat před šesti lety a tuhle práci jsem si zamilovala. Proto jsem se také rozhodla ve své bakalářské práci popsat možnosti využití volného času žáků na prvním stupni základního vzdělávání.

Cílem mé bakalářské práce je teoretické zpracování celoročního projektu, který by se realizoval ve školní družině v rámci školního vzdělávacího programu. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části.

V první kapitole teoretické části se věnuji pojmům z vývojové psychologie žáka mladšího školního věku, kde popisují jeho fyzický, kognitivní, sociální a emoční vývoj. V druhé kapitole jsem charakterizovala kurikulární dokumenty, které jsou zásadní k tvorbě školního vzdělávacího plánu ve školní družině, a snad díky nim se školní družina vymanila z všeobecné představy lidí, že pouze hlídají žáky po vyučování. Zaměřila jsem se tedy na vysvětlení definice rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a školního vzdělávacího programu pro školní družiny. Objasnění jejich strategií, systémů a cílů. Závěrečná podkapitola je zaměřena na školní družinu, její charakteristiku, cíle, poslání a její funkce. V třetí a zároveň poslední kapitole teoretické části se zabývám definicí projektu a projektové výuky, jak projekt úspěšně realizovat, k jakým cílům směřujeme a v neposlední řadě jsem shrnula výhody a nevýhody projektové metody.

V praktické části pak nabízím zpracovaný návrh celoročního projektu tak, jak by se mohl využít v jednotlivých měsících ve školním vzdělávacím plánu školní družiny. Návrh jsem zpracovala do měsíčního systému, kdy každý měsíc nabídne žákům nové téma a seznámí se s významným dnem v daném měsíci. V této části práce také popisují strukturu projektu a cíle, které jsou stanoveny podle Bloomovy taxonomie, které splňují obsah všech složek vzdělávání.

I. Teoretická část

1 Žák mladšího školního věku

Nástup do školy je bezpochyby velmi důležitým milníkem v životě každého dítěte. Nastává čas obrovských změn, období výrazných vývojových etap. Dítě se seznamuje s novým prostředím, získává novou sociální roli, mění se jeho tělo, prožívání i chování. Posiluje svoji koncentraci a soustředí se na rozvíjení dalších duševních procesů. Změny nastávají velmi rychle a není jich málo. I přes všechny tyto velké události bývá mladší školní věk považován za období radosti, kde dítě neřeší žádné zásadní životní události. Tato fáze věku začíná nástupem do povinné školní docházky a to v 6-7 letech a končí přibližně v 11-12 letech (Čačka, 1994).

Dle Vágnerové (2012), můžeme dělit mladší školní věk do tří etap: raný školní věk, střední školní věk a starší školní věk. V raném neboli mladším školním věku se dítě zpravidla naučí počítat, číst a psát, jeho vývoj postupuje jak v sociálním směru, tak i v tom vývojovém. Na dítě jsou v tomto období kladeny větší nároky, je od něj vyžadována větší pozornost a disciplína, seznamuje se s mnoha novými poznatky. Jeho projevy ke škole a plnění si svých povinností jsou převážně kladné, věkové rozpětí je mezi 6 a 9 rokem života (Vágnerová, 2012).

Další navazující etapou je období středního školního věku, které trvá přibližně do 11-12 roku dítěte. V tomto období je dítě citově vyrovnané a plynule se rozvíjí ve všech oblastech (Vágnerová, 2012)

Starší školní věk se z biologického hlediska řadí do období puberty, jedná se tedy o věk zhruba do 15 let. Období je vymezeno prvními známkami dospívání, avšak dítě může být různě vyspělé. Nastávají také psychické změny jako například emoční labilita, pocit dospělosti a dějí se velké změny v oblasti sociálních vztahů (Řičan, 2004).

„V tomto období je velmi důležité věnovat pozornost sociálním vztahům ve třídě, podporovat, pomáhat a vychovávat děti v řešení sociálních situací.“ (Thorová, 2015, s. 414).

Rodina, škola a vrstevnická skupina, to jsou ty nejdůležitější aspekty v rozvoji osobnosti dítěte v mladším školním věku. Dítě přechází z období hry do situací, kde jsou na něj kladeny nároky, o kterých nemělo doposud ani tušení. Hledá si svou novou sociální roli, učí se řešit nastalé situace, učí se ještě větší samostatnosti a nezávislosti, než bylo až do teď

zvyklé. Konflikty jsou na denním pořádku, jelikož dítě vyžaduje dodržování pravidel a samozřejmě spravedlnost, o které má někdy zkreslené představy. Velmi důležitá je pro něj emoční podpora rodičů a pocit sociálního kontaktu s nimi. Důležitou součástí je také nepřehnaná kritika na jeho osobu, kterou se snažíme vyrovnat předložením jeho úspěchů (Blatný,2016).

1.1 Fyzický vývoj

Tělesný vývoj žáka mladšího školního věku se velmi změní. Chlapci i dívky vyrostou v průměru o 25 centimetrů, změní se i jejich váha a dívky mají o něco málo více podkožního tuku než chlapci. Dítěti se mění postavení čelistí a dorůstá mu druhý chrup. Celkově se změní celý obličej a rýsuje se jejich dospělá podoba. Kolem desátého roku se znatelně zpomalí růst mozku, ten je již nyní plně vyvinutý, ale asi ještě další rok se bude nadále zdokonalovat spojením buněk. V tomto věku je dítě neobvykle čilé a někdy se zdá, že i nevyčerpatelné. Dětské tělo se však velmi rychle silově vyčerpá, avšak oproti dospělému člověku novou energii načerpá velmi rychle (Říčan,2004).

Kostra dětí ve středním školním věku se od dospělého stále ještě velmi liší. Jejich kosti jsou více pružné, a tudíž jsou málo pevné. Spousta kostí ještě není spojená srůstem a prozatím je spojuje chrupavka, ty ale rostou velmi rychle, a tak některé děti mohou pociťovat bolesti díky tzv. preadolescentnímu tělesnému spurtu. Zvyšuje se svalová výkonnost, i když jsou svaly stále oproti dospělému tvořeny více z vody než z bílkoviny. Za důležitého činitele v tomto období považujeme tělesná cvičení, která hrají velkou roli v přirozeném vývoji jedince a zároveň slouží jako prevence proti obezitě. Motorický vývoj mladšího školního věku je velmi senzitivní období, ne nadarmo se mu říká zlatý věk motorického učení. V tomto období se dítě seznamuje s různými sportovními aktivitami a rozmanitostí pohybů, přičemž se zvyšuje jejich vytrvalost, koncentrace a celková kontrola svých vlastních pohybů (Thorová, 2015).

Celková motorika žáka se zlepšuje, avšak některé děti mohou mít problém s motorikou jemnou, jelikož se teprve dotváří koordinace rukou se zrakem. Ukázkovým příkladem je naučit se psát (Říčan, 2004).

1.2 Kognitivní vývoj

Stanovováním si vysokých nebo dokonce nereálných cílů v tomto období není nic ojedinělého, dětem chybí odhad a zkušenosti, proto nedokážou rozeznat překážky vedoucí k jejich snu například slavného sportovce či zpěváka. Učení se učit, organizovat si různé situace a plánovat postupy je na pořadu dne, ale i přesto žák nedokáže řešit složitější operace a jeho největší zájem zůstává ve hře a kresbě (Thorová, 2015).

Vedle zlepšování pracovní paměti se zvyšuje schopnost udržet pozornost. Podle Jeana Piageta se dětská pozornost stále soustřeďuje na věci, které jsou dětem známé a mohou je snáze uchopit. Na počátku období mladšího školního věku můžeme pozorovat odklon od dětských představ, a naopak děti mají větší zájem o logické souvislosti (Blatný, 2016).

Střídáním aktivit při výuce, zasazením pohybových činností a celkové smysluplnosti vyučovacího schématu, střídané s odpočinkem, zaručí dítěti snáze udržet záměrnou pozornost, která je pro něj prozatím poměrně náročná. Orientace v čase a prostoru vzrůstá, stále jeho pozornost upoutají spíše vizuální činnosti (Thorová, 2015). Proces pozornosti, paměť a myšlení už spadají do osobního vlastnictví každého dítěte a dokáže ho stále lépe regulovat. Snadnější a efektivnější učení, jim umožní lepší obecné porozumění učebním principům. Dokonale rozumí skutečnosti, že opakování a systém jim umožní lepší zapamatování (Vágnerová, 2012).

Vnímání u dětí je důležité rozvíjet stejně jako u dospělého jedince. Čačka (1994, s. 58) ve své publikaci udává, že: *„vjem představuje již více než pouhou informaci o přítomnosti určitých kvalit, není tedy pouhou sumou počítků.“* Zjednodušeně řečeno na vnímání se podílejí veškeré duševní funkce, jako je myšlení, prožívání, čítí, paměť a vůli. Jedinec mladšího školního věku vnímá skutečnosti nejprve jako analýzu a systematiku, až v pozdějším věku je schopné komplexně porozumět celkové situaci (Čačka, 1994).

Dítě se učí myslet, a tak si pomalu osvojuje tento jev a učí se spoustě novým myšlenkovým pochodům, se kterými může různě pracovat a tím se stává jeho myšlení efektivnějším a rychlejším. Nyní udrží spousty informací najednou a dokáže tedy porozumět například jevu reverzibilita neboli vratnost, která pomáhá jedinci si v duchu znovu přehrát situace, které se již udály (Říčan, 2004).

Díky složitějšímu uvažování rozumí principu konzervace, čímž si dokáže představit a pochopit, že některé předměty mají určité vlastnosti, které se nemění. S touto schopností úzce souvisí také umění klasifikace, která umožňuje dítěti strukturovat a zařazovat informace dle hierarchií (Thorová, 2015).

1.3 Sociální a emoční vývoj

Po nástupu do školy jsou projevy dětských emocí stále ještě prudké. Ať už jsou to emoce pozitivní či negativní, dítě reaguje stále nedozrálé. Jejich hněv, strach, radost nebo nadšení dokáže být vytrvalé, ale i rychle pomíjivé. Do dalšího vývojového stupně projde tento proces značnými změnami a dítě si každou novou zkušeností utváří uvědomění své osobnosti, která získává další a další motivaci k sebeprosazování a touhy po úspěchu. Zvýšená emoční stabilita a zvyšující se jejich odolnost vůči nárokům a zátěži nám značí pokroky v dozrávání centrální nervové soustavy školáků. Jejich celkový projev a reakce na různé situace bývají převážně kladné a pozitivní. Optimismus v tomto věku velmi převažuje a také dokážou lépe pojmenovat emoce jiných, rozumí jim (Čačka, 1994).

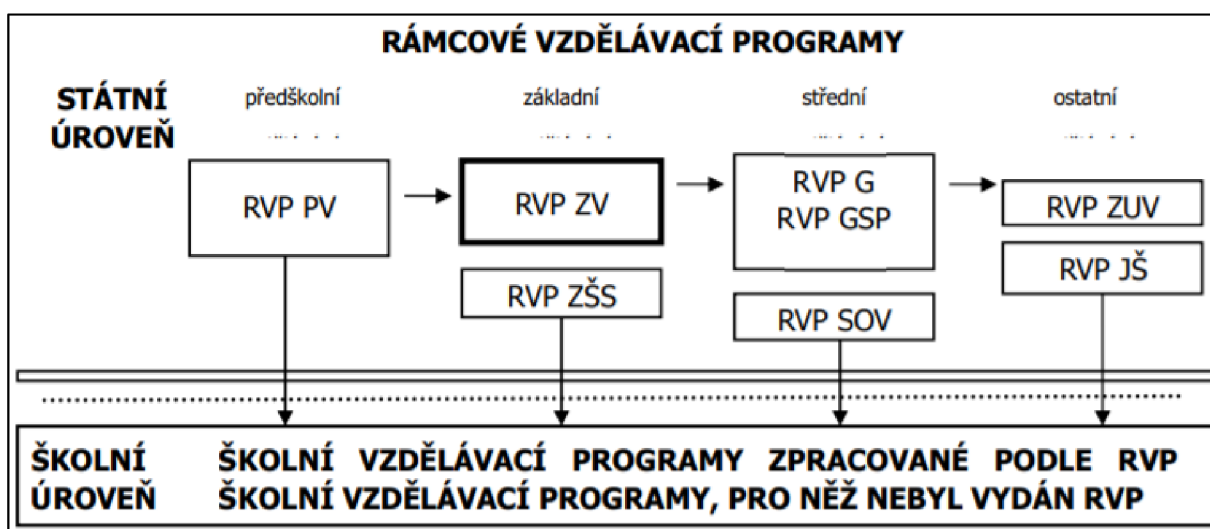
Dítě si začíná čím dál více uvědomovat, jak to v jeho sociálním prostředí chodí. Kdo má jakou roli, jak funguje, čím se liší od ostatních. Odpoutává se zase o něco víc od svých rodičů, získává nové autority, jako jsou učitel či vychovatel, kteří v jeho životě teď zauímají důležitou roli. Navazování nových vztahů, získávání nových přátel je hlavním znakem tohoto období. Přátelství v tomto věku jsou často navazována náhodně, vznikají spíše herní skupiny a také si většinou hrají dívky a chlapci zvlášť, z důvodu odlišných her. Děti často žalují a vznikají mezi nimi konflikty, tím se však utváří základy pro rozvoj skupinového citění (Hájek, Pávková a kol. 2007).

„Nástup do školy je pro dítě emočně náročný, důraz na hodnocení a přísné dodržování řádu s následnými postihy může vést ke školní fobii, rozvoji strachu a úzkosti.“ (Thorová, 2015, s. 41). Rozvoj verbálních dovedností umožňuje dítěti lépe popsat své emoce, snaží se o nich mluvit, regulovat je a tím i lépe řešit vzniklé konflikty mezi vrstevníky, které v tomto období nejsou žádnou výjimkou. Na tvorbě sebevědomí se tedy bez pochyb velkou mírou podílí školní prostředí, pod kterým si představíme nejen celkové hodnocení a úspěchy či neúspěchy dítěte, ale i přijetí a postoj učitele k dítěti (Thorová, 2015).

Nejužší sociální opora pro dítě je rodina, ta dítě provází životem a situacemi, které prožívá. Zde se nám pak odráží celková pohoda a soulad sociálního chování dítěte ke svému okolí. Mezi další významné role v kvalitní výchově zastává učitel, který se stává autoritou pro dítě, ale i sociální oporou mimo domov. Děti věnují svým vrstevníkům stále více času, navazují s nimi přátelství, které je velmi rozmanité a základním pilířem jejich zábavy je stále hra. Tím se dále utváří postavení dítěte a jeho role ve skupině, větší oblibu v kolektivu mají děti pohybově zdatnější, sociálně průbojné a děti, které jsou empatické a pomáhají ostatním (Blatný, 2016).

2 Kurikulární dokumenty

V následující kapitole se budeme zabývat soustavou kurikulárních dokumentů. Kurikulární politika řadí do systému vzdělávání žáků od 3 do 19 let kurikulární dokumenty, obsahující legislativní a obsahový rámec, nezbytný pro tvorbu vzdělávacího programu. Systém kurikulárních dokumentů je uplatňován na dvojí úrovni, a to státní úroveň, kdy se jedná o rámcové vzdělávací programy (dále i RVP), které stanovují závazné rámce pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Do školní úrovně pak řadíme školní vzdělávací programy (dále i ŠVP), které jsou tvořeny dle RVP a každá škola si jej tvoří dle svých potřeb a dané etapy vzdělávání. Veškeré zmíněné dokumenty jsou veřejně přístupné (MŠMT, 2021).

Obrázek č. 1: Systém kurikulárních dokumentů (MŠMT 2021, s. 5).

Rámcové vzdělávací programy dle nové strategie kladou důraz na rozvoj klíčových kompetencí a na jejich vzájemné propojení s obsahem vzdělávání, vedoucí k co nejlepšímu možnému uplatnění v praktickém životě. Podporují odpovědnost učitelů a autonomii škol, formulují očekávanou úroveň vzdělávání jednotlivých etap vzdělání. Celoživotní učení a společné vzdělávání je hlavním pojetím RVP (MŠMT, 2021).

„Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162.“ (Zákon č. 561/2004 Sb., §3).

RVP musí být přiměřený nejnovějším poznatkům psychologie a pedagogiky a dalším vědním disciplínám, které mají vzdělávání zprostředkovávat. Dle těchto ohledů budou rámcové vzdělávací programy také upravovány (NPI ČR, 2021).

2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Základní vzdělávání je jedinou složkou vzdělávání, kterou absolvují všichni žáci. Tato školní docházka je dle školského zákona povinná a navazuje na předškolní vzdělávání a rodinnou péči. Školský zákon společně s rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, umožňuje tento druh vzdělání a stanovuje jej do dvou stupňů. Tyto stupně na sebe organizačně, didakticky i obsahově navazují (MŠMT, 2021).

„V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností se aktivně podílet na životě společnosti.“ (MŠMT, 2021, s. 8).

Základní vzdělávání na prvním stupni se zaměřuje spíše na individuální potřeby a možnosti každého žáka, dále pak na respektování a poznání. Čímž umožňuje snadnější přechod žáků k pravidelnému a uspořádanému vzdělávání žáků, kteří v sobě nachází chuť poznávat, objevovat, tvořit a dál se vzdělávat. Oproti tomu vzdělávání na druhém stupni základní školy se snaží o širší poznání a následné uplatnění vědomostí a dovedností. Rozvíjí samostatné učení a utváření vlastních postojů a hodnot žáků, které vedou k zodpovědnosti ve svých projevech chování (MŠMT, 2021).

V základním vzdělávání se snažíme o realizaci následujících cílů:

- Motivace pro celoživotní vzdělávání, osvojení si strategie učení
- Podpora tvořivosti a logických operací při řešení problémů
- Vedení žáků k univerzální a přímočaré komunikaci, k toleranci a ohleduplnosti
- Rozvíjení schopnosti respektovat a spolupracovat
- Podporovat rozvoj duševního, fyzického i sociálního zdraví
- Uvést žáky do role svobodného a zodpovědného jedince, který plní své povinnosti a zná svá práva
- Formovat projev pozitivních citů a chápavost vztahů nejen mezi lidmi, ale i okolním prostředím

Souhrnně řečeno, cílem základního vzdělávání je utváření a postupné rozvíjení klíčových kompetencí, které jsou určitým souhrnem dovedností, vědomostí, hodnot a postojů každého jedince a ty ho vedou k uplatnění ve společnosti. Jejich osvojování je dlouhodobé, začínají se utvářet již v předškolním věku a rozvojem na základním a dále pak středním vzdělávání tvoří základ pro celoživotní učení. Klíčové kompetence jsou vzájemně propojené, veškeré činnosti či obsahy vzdělávání vedou k jejich formování a rozvoji. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále i jen RVP ZV) uvádí mezi klíčové kompetence, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní a kompetence digitální (MŠMT, 2021).

Povinnou součástí vzdělávacího obsahu prvního i druhého stupně základního vzdělávání jsou průřezová témata. Ty představují aktuální problémy současného i budoucího světa. „*Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.*“ (MŠMT, 2021, s. 132). Průřezová témata stanovená v etapě základního vzdělávání jsou osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova a výchova mediální (MŠMT, 2021).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je členěn do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou dále tvořeny jedním nebo více vzdělávacími obory. Mluvíme o oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informatika, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce. Každá tato oblast obsahuje charakteristiku vzdělávacího obsahu jednotlivých vzdělávacích oborů příslušné vzdělávací oblasti. Hlavním cílovým zaměřením je vymezení toho, k čemu žáky vést, aby dosahovali klíčových kompetencí, prostřednictvím vzdělávacího obsahu. Očekávané výstupy a učivo jsou náplní vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů, kdy očekávané výstupy jsou spíše povahy praktické, aby byly využitelné v životě a také byly ověřitelné. Učivo je rozděleno přehledně do tematických okruhů a je nezbytnou součástí vzdělávacího obsahu sloužící jako nástroj k dosažení očekávaných výstupů. Vzdělávací obsah si pak každá škola rozčlení do svého ŠVP tak, aby docházelo k rozvoji klíčových kompetencí (MŠMT, 2021).

2.2 Školní vzdělávací program školní družiny

Školní družina jakožto školské zařízení poskytuje vzdělávání žákům 1. stupně základního vzdělávání a řídí se vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání. Školní vzdělávací program družiny sice nemá závazné cíle, ale musí vycházet z cílů všeobecných, které stanovuje školský zákon. Nutno podotknout, že školní družina funguje na základě dobrovolnosti týkající se jak docházky, tak i plnění nabízených činností. ŠVP je veřejným dokumentem, který slouží k nahlédnutí nejen pedagogům, ale i rodičům či kontrolním orgánům a měl by být umístěn tak, aby se z něj případně mohly pořizovat opisy nebo výpisy (Hájek a kol., 2007).

Činnost školní družiny by měla navazovat na program příslušné školy, proto by měla vycházet ze vzdělávacího programu školy. Při správné komunikaci s ostatními pedagogy mohou vychovatelky vytvořit pro žáky takové aktivity, které nenásilnou formou zábavy upevňují získané poznatky z vyučování. Dále pak mohou využít k nahlédnutí Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, ale také se mohou inspirovat ŠVP pro předškolní vzdělávání (Heřmanová, Macek, 2009).

Zpracování ŠVP není stanoven žádným právním předpisem, podmínkou by však měl být kolektiv kreativních a zkušených pedagogů, kteří se na vytváření školního vzdělávacího plánu podílejí. Je velmi pravděpodobné, že ředitel školy bude spolupracovat s vedoucí vychovatelkou nebo pověří ji a její kolektiv vychovatelek na samostatném zpracování, jelikož vychovatelky mají kompletní přehled o možnostech a schopnostech družiny a ony samy pak dále spolupracují s pedagogy na rozvíjení stanovených klíčových kompetencí žáků (Hájek a kol., 2007).

„Základním předpokladem k sestavení kvalitního vzdělávacího programu je hodnocení podmínek pro činnost ŠD, K tomu můžeme použít například i metodu SWOT z oblasti marketingu, která se skládá z hodnocení vnitřních i vnějších podmínek, kdy vnitřní podmínky jsou charakterizovány silnými a slabými stránkami, vnější pak příležitostmi a současně i riziky.“ (Hájek a kol., 2007, s. 12). Tuto metodu řadíme mezi evaluační techniku, která získává informace jednoduše a rychle. Vše přehledně zapíšeme a okamžitě zhodnotíme silné a slabé stránky, které jsou na první pohled jasné a další výhodou je, že jsme je získaly ještě před samotnou tvorbou školního vzdělávacího programu. Z praktického hlediska, je velmi důležitá, neboť dokáže v určitých oblastech charakterizovat faktory ovlivňující přípravu ŠVP (Svobodová, 2010).

Školní vzdělávací plán pro školní družiny tvoříme také z důvodu hodnocení rodičů, kteří posuzují školní družinu a školu jako jeden celek, proto také ŠVP školní družiny navazuje na program příslušné školy a tím spolu tvoří pomyslný organizační celek. Podle školského zákona, by školní vzdělávací plán ve školních zařízeních, které nemají svůj rámcový vzdělávací program, což jsou i školní družiny, měl obsahovat tyto části:

- konkrétní cíl a obsah vzdělávání
- návrh výchovné formy
- časový harmonogram
- materiální, personální a ekonomické podmínky
- vymezení podmínek bezpečnosti žáků
- podmínky pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami (Heřmanová, Macek, 2009).

„ŠVP by měl přinést vychovatelkám odpovědi na základní otázky jejich práce ve školní družině“ (Hájek a kol., 2007).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání stanovuje cíle pro potřeby školní družiny na celkový rozvoj dítěte, a to jeho učení, poznání, osvojení si hodnot a postojů, získávání samostatnosti a samotného projevu své osobnosti v okolním prostředí společnosti a doplňují cíle školní družiny jako výchovu k plnohodnotnému využití a naplnění volného času (MŠMT, 2021).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání obsahuje vzdělávací oblasti a tematické členění, které můžeme využít při tvorbě školního vzdělávacího plánu pro školní družinu. Každá oblast musí mít stanovený svůj dílčí cíl, formulaci kompetencí a obsah činností či aktivit. Při sestavování programu se vždy vychází z konkrétních podmínek náležité školní družiny. Struktura koncipovaného plánu nabízí kapitolu Člověk a jeho svět. Tento tematický okruh je konstruován pro 1. stupeň základního vzdělávání a jeho cílem je rozvoj poznatků, dovedností a prvotních zkoušek žáků, které získali v rodinné výchově a v předškolním vzdělávání. Žáci poznávají nejen samy sebe, ale i svět kolem nich, učí se pojmenovávat, vyjadřovat a reagovat na podněty prostředí, získávají a vnímají vztahy společnosti. Poskytuje žákům základní informace a problematiku o světě a životu kolem sebe. Svou širokou koncepcí nabízí vychovatelkám podnět pro výchovnou práci, kterou doplní o specifické činnosti pro školní družinu (Hájek a kol., 2007).

„Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování.“ (MŠMT, 2021, s. 47).

Obsah vzdělání oboru Člověk a jeho svět je tvořen dalšími pěti tematickými okruhy: Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví (MŠMT, 2021).

Místo, kde žijeme, obsahuje poznání svého místa bydliště a orientaci v blízkosti domova, témata spojená se školou, například její činnosti, prostředí, ale i riziková místa či situace. Nalezneme zde také učivo týkající se místní krajiny, naší obce a jejích částí, regiony ČR, informace o Evropě a světu (MŠMT, 2021). Jako vhodné aktivity se zde nabízí procházky a návštěvy například knihovny, policejní stanice, a další místní pracoviště. Řadíme zde i dopravní výchovu, tematické a didaktické hry, vyprávění, výtvarné zpracování nebo poslech regionálních pověstí, které pak dále využijeme k nejrůznějším aktivitám (Hájek a kol., 2007).

V tematickém okruhu Lidé kolem nás, žáci poznávají a uvědomují si význam chování a jednání s lidmi, setkávají se s významem slova úcta, empatie a tolerance. Vychovatelky v této části vedou žáky k osvojování a dodržování základů společenského chování (Hájek a kol., 2007). Tato část se zabývá strukturou rodiny, jejich rolemi, postavením jedince v rodině, funkcemi rodiny a vzájemnými vztahy, ale patří zde i zaměstnání nebo fyzická a duševní práce (MŠMT, 2021).

Okruh Lidé a čas bude ve školní družině naplňován jiným způsobem než v klasické výuce. Ve škole je cílem žáky naučit, jak se čas měří a proč a také jak se utváří historie. Ve školní družině však klademe důraz na dodržování denního režimu a jeho správného uspořádání. Učením respektovat čas druhých a umět využít vhodně svůj čas, pak vede ke smysluplnému využití volného času žáků (Hájek a kol., 2007). Podstatnou část programu zaujímají regionální památky, péče o ně a osobnosti zkoumající minulost. Minulost krajů a předků a s nimi spojené báje a pověsti (MŠMT, 2021).

Čtvrtý tematický okruh Rozmanitosti přírody představují různorodé aktivity. Žáci poznávají rozmanitost živé i neživé přírody, látky a jejich vlastnosti, rovnováhu v přírodě, podmínky pro život, ale také vesmír a Zemi (MŠMT, 2021). Plánujeme tedy převážně procházky do přírody, kde žáci pozorují změny a krásy přírody (Hájek a kol., 2007).

Poslední okruh Člověk a jeho zdraví představuje žákům člověka jako živou bytost,

kteřá o sebe musí pečovat a odpovídat za své zdraví. Poznávají sami sebe, získávají informace o nemocech a jejich prevenci. Plánujeme aktivity zaměřené na péči o osobní hygienu, prevenci úrazů, ale můžeme do programu také zahrnout různé akce či besedy pořádané místními organizacemi (Hájek a kol. 2007).

Cílovým zaměřením vzdělávacích oblastí je vést žáky k vytvoření pracovních návyků jak v samostatné tak i týmové činnosti, získání orientace v oblasti finanční gramotnosti a orientaci ve světě informací a historie, rozšíření slovní zásoby a vedení správné a bezpečné komunikace, uplatnění ve společnosti, poznání kulturního chování, samostatné a sebevědomé vystupování, soužití s přírodou, poznání podstaty zdraví a příčin jeho ohrožení, upevnění preventivního chování a celkový zájem o poznání a objevování světa (MŠMT,2021).

2.3 Školní družina

V této kapitole se budeme věnovat důkladnější charakteristice školní družiny (dále i jen ŠD). Z obecného hlediska může být školní družina považována za prostředí s dohledem vychovatelek, kde si děti hrají po skončení vyučování. Školní družina žákům prvního stupně základní školy poskytuje prostor pro naplnění volného času a také „*není pokračováním školního vyučování a neměla by být chápána ani jako pouhá sociální služba, jako hlídání dětí.*“ (Balková, 2006, s. 9). ŠD má však svá specifika práce, která se řídí pravidly pedagogiky volného času. (Hájek, Pávková a kol., 2007).

Školní družiny jsou tedy zřizované vždy k základní škole, ale mohou existovat i jako samostatné zařízení k více školám najednou. Žáci pak nachází prostor k odpočinku, ale i ke kompenzaci menšího pohybu ve vyučování ve formě pohybových činností. ŠD disponují širokou nabídkou zájmových činností, která je nedílnou součástí dalšího vývoje zájmů u žáků. Provoz školní družiny může být zahájen již před začátkem vyučování, kde volíme činnosti spíše odpočinkové a rekreační (Bendl a kol., 2015). „*Zájmové vzdělávání je poskytováno zpravidla za úplatu. Vyšší úplaty může ředitel snížit nebo od úplaty osvobodit. Pokud je v kalendářním měsíci provoz přerušen nebo omezen po dobu delší než 5 dnů, úplata se účastníkovi poměrně sníží.*“ (Vyhláška 74/2005 Sb., §11).

Školní družina je dle školského zákona podle vyhlášky č. 74/ 2005 Sb. označena jako zařízení pro zájmové vzdělávání, kam mimo jiné patří například i školní kluby, střediska volného času nebo domy dětí a mládeže. Žáci jedné nebo více škol zde nachází prostor pro zájmové vzdělávání, kde ŠD poskytuje výchovnou i vzdělávací činnost ve dnech školní

docházky, ale i o prázdninách. V době prázdnin může ředitel po domluvě se zřizovatelem školy provoz přerušit. Žáci prvního stupně základní školy, kteří dochází do školní družiny, jsou rozděleni do oddělení, které nepřevyšují počet 30 účastníků. ŠD pak žákům nabízí i odpočinkové činnosti (Vyhláška 74/2005 Sb., § 8, § 9, § 10).

Hlavním cílem školní družiny má být obohacení žáka o jeho naplnění denního programu a maximálně podporovat individuální rozvoj žáka za podpory odborného pedagogického vedení. Prostředí školní družiny žákům poskytuje podnětné a zajímavé činnosti, které vedou k přirozenému zaměstnání žáka formou zábavy. Vzdělávací cíle nám stanovuje školský zákon, tyto cíle jsou v obecné rovině, které využijeme k sestavování cílů pro potřebu ŠD. Mezi cíle vzdělávání se pak objevují již zmíněné osvojování základních hodnot, rozvoj dítěte, jeho učení a poznání, získání osobní samostatnosti a schopnosti v samostatném projevu, dále doplníme specifikou pro školní družiny a to, že vychováváme ke smysluplnému naplnění a využití volného času (Hájek, Pávková a kol., 2007).

„Vytváříme-li program činností pro školní družinu, musíme vždy začít u hry a zážitků z ní.“ (Hájek a kol., 2007, s. 27). Školní družina organizuje každodenní činnost žákům prvního stupně, jejímž hlavním zájmem je hra. Hra tedy bude základním prostředkem pro práci ve školní družině. Tato forma přináší nové poznání, kladné zážitky a emoce a v neposlední řadě zábavnou formu poznání. Žák se setkává s problémem, výzvou, soupeřem, spolubojovníkem, někdy i s překážkou, vstupuje do různých rolí, nasazuje do hry svoje schopnosti a přednosti, prožívá emoce od vzrušení a radosti, až po uklidnění a třeba i smutek z prohry. Proto považujeme za velmi důležité, aby vychovatelky disponovaly určitými schopnosti, které podpoří tvorbu zájmové činnosti a následný prožitek žáka z aktivity. Práce vychovatelek, jejich předpoklady pro výkon činnosti a dalšího vzdělávání nám upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Do náplně vychovatelek nepatří jen zajištění zájmového vzdělávání pro žáky dle ŠVP, ale také zajištění pravidel bezpečnosti, vytváření pestré a zajímavé nabídky činností, seznámit se s učivem žáků a rozšiřovat jejich získané znalosti, prezentovat veřejně výslednou činnost ŠD, a v neposlední řadě komunikovat s rodiči a připravovat se na výchovně vzdělávací činnost. Je proto velmi zásadní, aby vychovatelka měla organizační schopnosti, byla znalá vše předpisů pro práci se žáky, aby uměla vytvořit příjemné prostředí a dokázala vzbuzovat zájem a motivovat žáky k činnostem, to vše se nese ruku v ruce se znalostí širokým obsahem zájmových aktivit a velkou mírou empatie a kladného vztahu k dětem (Hájek a kol., 2007).

Pouze za těchto výše zmíněných podmínek je školní družina schopna plnit svou funkci vzdělávací, relaxační, regenerační, sociální, kompenzační a výchovnou (Pávková a kol., 1999)

3 Projekt

Tato kapitola je zaměřena na projekt. Odborná literatura nám uvádí různé definice, například Kratochvílová (2006, s. 36) uvádí, že *“Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nimž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.”* Někteří z autorů nahlíží na projekt jako na speciální vzdělávací strategii, která má svůj základ v aktivním přístupu žáka ke svému učení a tím se projekt stává prostředkem k naplnění zájmů a potřeb žáka, k rozvíjení a posílení schopností a učení a celkové zpřítomnění školních návrhů (Kubínová, 2002). A také, je považován za jakýsi speciální prostředek, který zpracovává a shromažďuje obsah učiva (Valenta, 1993).

Projekty lze jednoduše rozčlenit na čtyři druhy, a to projekt školní, který bývá povětšinou ze všech nejrozsáhlejší, jelikož jsou tvořeny pro celou školu, navázat můžeme projektem třídním, který už z názvu napovídá, že na projektu bude pracovat společně celá třída. Dále pak projekty skupinové, sestavené pro práci žáků ve skupinách a projekty individuální, kdy každý pracuje sám na svém plánu (Kalhous, Obst a kol., 2002).

Ruku v ruce jde projekt s projektovou metodou, na její vymezení existují různá uplatnění, jako příklad si uvedeme definici Průchy, Walterové a Mareše (2001, s. 184). *„Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získají zkušenosti praktickou činností a experimentováním.“* Projektová metoda tedy není určitě jednoduchá, je zapotřebí sjednocení jednotlivých částí výuky a využít různé způsoby práce tak, aby vznikl komplexní systém činností směřující ke stanovenému cíli (Kratochvílová, 2006). Tato metoda je velice oblíbena a využívána ve školních družinách, kde umožní žákům komplexní seznámení s konkrétním tématem, na které systematicky navazují praktické činnosti a je možné zařadit do programu i zábavné soutěže (Hofbauer, 2004).

3.1 Projektová výuka

Projektová výuka je uspořádání učiva převážně na praktickém základu. Její podstatou není vyslechnout si výklad učitele, jak jsme zvyklí u běžné výuky, ale učitel je v této situaci v roli pomocníka při řešení složitějšího úkolu, tedy projektu. Tento úkol pak většinou vychází z praktické potřeby a měl by být pro žáky atraktivní, aby se s řešením úkolu ztotožnili a našli v něm zájem o aktivitu (Kalhous, Obst a kol., 2002). Projektové vyučování nám dává prostor pro spojení rozličných znalostí z různých oborů a promítnutí žákova celkového poznání. V bezpečném prostředí školy žák rozvíjí svou zodpovědnost za samostatné jednání a rozhodování a v neposlední řadě napomáhá k rozvoji klíčových kompetencí a uskutečnění obecných cílů. Projektová výuka rovnoměrně formuje žákovu osobnost ve všech rovinách (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

Projektová výuka je tedy založena na aktivním přístupu žáka, který řeší souhrnně praktické i teoretické problémy. Hlavním cílem výuky je překonat a doplnit nedostatky a mezery běžné výuky, které velmi často jsou spojeny právě s nízkou mírou aktivity žáků a jejich nezájmem o dané téma. V současné době je projektová výuka stanovena do pozice prostředku k rozvoji žakových zkušeností a prohloubení kvality získaných poznatků z výuky. Přirozenost vzbuzení zájmu zajišťují témata projektové výuky, která se zaměřují na běžné vztahy prostředí jak společenského, tak i přírodního. Vycházíme tedy z praktických i teoretických činností, které jsou vzájemně propojeny a žáci tak současně prožívají a ztotožňují se s daným námětem (Skalková, 2007).

V projektové výuce stanovujeme cíle, které bychom měli důkladně promyslet, aby nám byly přínosem v oblasti vědomostí, dovedností i postojů, a následně je jasně definovat. Cíle jsou obzvláště důležité při plánování a organizaci projektové výuky, jelikož nám slouží jako záchytné body v případě, že by se podmínky v průběhu projektu změnilly (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

3.2 Plánování projektu

Prvním bodem realizace projektu je stanovení si vhodného tématu, který vychází z výukového cíle. Námět by měl být žákům zajímavý a samozřejmě by měl představovat určitou výzvu k řešení skutečného problému, například řešení situací z oboru environmentální výchovy, které žáky zajímají. Diskuzí s žáky o řešení zvoleného problému se dostáváme do fáze plánu řešení. V této části obvykle stanovíme otázky, které budeme řešit a také si

probereme, jakou formou projekt uskutečníme. Následně realizujeme činnost, při které je nepostradatelné ujasnit si, kdo bude vykonávat jakou činnost a jakou část projektu bude mít na starosti. Cílem těchto činností je zapojit žáky do řešení problému, kde si sami zajistí zjištění informací, vyrobí si různé předměty, zajistí si exkurze a učí se nahlížet na problém komplexně. Přenesením zodpovědnosti za svůj výsledek na žáky jim umožňují prosazení svých doposud získaných vědomostí a schopností, aktivně se zapojí do práce a jsou schopni vlastního zpětného hodnocení. V závěru projektu účastníci prezentují svoji práci a hodnotí své výsledky (Valenta, 1993).

K vyučování pomocí projektu je klíčová příprava na něj. Kratochvílová (2006) zpracovala přípravu do těchto přehledných kroků:

- Stanovení komplexního úkolu
- Ujasnění výsledného produktu projektu
- Vymezení účastníků projektu a stanovení časového rámce
- Zvolení způsobu a místa realizace projektu
- Zajištění materiálních pomůcek
- Stanovení si způsobu hodnocení

Během prezentace žák představuje svůj výsledný produkt, který lze prezentovat hned několika způsoby. Můžeme si vybrat prezentaci ústní, písemnou, či praktickou stejně tak může mít výsledný produkt různé podoby, například výstava, model, jarmark, vlastní realizace výletu, videozáznam, kniha, beseda, přednáška nebo třeba internetové stránky. Za velmi kladné považujeme prezentaci, které se mohou účastnit rodiče, aby měli přehled o činnosti ve škole a neměli mylné představy či obavy o tom, že se děti ve škole méně učí (Kratochvílová, 2006).

Mějme na paměti, že není až tak důležitý výsledek, ale aktivní zapojení do práce, ochota spolupracovat a učit se sociálnímu chování ve skupině. Do hodnocení výsledku a průběhu práce by měli být maximálně zapojeni žáci, kteří v konečné reflexi hodnotí své pocity a získané vědomosti (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

3.3 Výhody a nevýhody projektové výuky

V této kapitole si shrneme výhody a nevýhody projektové výuky. Mezi hlavními přínosy projektové výuky jsou bezpochyby vysoká efektivita v naplňování klíčových kompetencí stanovených RVP a nenásilné začlenění mezipředmětových vazeb a průřezových

témat. Avšak výuka uskutečňovaná pouze formou projektové metody by přinesla jistý chaos a neuspořádaní získaných vědomostí žáků. Je tedy perfektním doplňkem ke klasické školní výuce (Zormanová, 2017).

Vysoká míra motivace k učení je zcela viditelná už při pohledu na žáka, který v projektu použije to, co ho samotného zajímá a dále s touto informací pracuje. Samostatnou nebo i skupinovou prací získává nové znalosti, na které si přišel sám, a tak si je snáze zapamatuje. Ve fázi prezentace svého projektu žáci zažívají pocit úspěchu, který řadíme mezi nejlepší formy motivace. Mezi dalšími přínosy zmíníme určitě rozvoj spoluzodpovědnosti žáka a rozvoj samostatnosti v řešení problému a také učením se spolupráce s druhými a jejich respektování (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009). Projektová výuka má pozitivní vliv na žáky i pedagogické pracovníky. Na straně žáka si představme, jak se podílejí na výuce dle svých možností svou motivací k učení, jsou samostatní a zodpovědní za výsledek práce, získají nové znalosti a dovednosti, tvoří svoji fantazii a vzájemný respekt. Na straně pedagoga můžeme sledovat rovnocennou práci žáka s pedagogem, kdy učitel poznává žáky lépe než při klasické výuce a tím pádem mění názory na ně. Pedagog se také učí být poradcem a zdokonaluje své organizační schopnosti (Zormanová, 2017).

„Podle tendencí ve vývoji školství ve vyspělých zemích však můžeme usuzovat, že se projektová metoda bude u nás stále rozšiřovat.“ (Kalhous, Obst a kol., 2002 s.302). Častěji je projektová výuka uplatňována v alternativních školách, ve státních školách zatím nejsou řazeny tyto metody do stálého systému vzdělávání, avšak pedagogové ji využívají stále častěji jako zpestření běžné výuky i za předpokladu, že tato metoda klade na školu jisté vyšší nároky (Kratochvílová, 2006).

Na druhé straně mince, a tedy na straně nevýhod musíme konstatovat, že projektová výuka je časově náročná jak na přípravu, realizaci tak i na materiální vybavení. Tato organizační forma je v našem školství stále nová a při srovnání s tradiční výukou má zcela nesystematické utváření znalostí. Do popředí stavěné praktické vyučování tak snižuje poznání teoretické. Žáci tak mohou mít nedostatek schopností k řešení praktických problémů (Valenta, 1993).

II. Praktická část

4 Návrh celoročního projektu

Návrh celoročního projektu s názvem *z pohádky do družiny* je inspirován pohádkami z knihy chaloupka na vršku, která je vždy spojena s významnými dny v daném měsíci. Cílem je žákům představit pohádky a významné dny v roce, které možná ještě neznají a vzbudit v nich zájem o četbu, poznání nových příběhů, získání a prohloubení vědomostí a znalostí, nabídnout jim aktivitu k práci a pohybu, získání nových zážitků a zkušeností z nich. Hravou a nenásilnou formou podpořit vývoj správné komunikace a spolupráce se skupinou.

4.1 Cílová skupina

Projekt je určen pro heterogenní skupinu žáků navštěvující školní družinu při prvním stupni základní školy.

4.2 Struktura projektu

Projekt je rozpracován do deseti měsíců školní docházky a každý měsíc žákům nabídne novou pohádku, ke které jsou tematicky spjaty vybrané aktivity a významné dny v měsíci zahrnující námětové činnosti. Zvolila jsem aktivity, které se mohou v průběhu roku měnit, dle aktuálních možností dané školní družiny, ale snažila jsem se o maximální komplexnost ve zpracování, aby nebylo třeba dalšího doplňování. Návrh projektu, tedy slouží jako teoretická příprava na realizaci.

Činnosti v každém měsíci jsou rovnoměrně rozvrženy tak, aby rozvíjely žákovu osobnost ve všech rovinách. Setkáme se tedy zde s aktivitami pohybovými, estetickými, pracovními-technickými, společensko-vědními a přírodovědnými. Ke splnění navržených aktivit je možné využít materiální a prostorové možnosti školní družiny. Aktivity jsou také přizpůsobeny k rozvoji a posílení klíčových kompetencí, zejména kompetencí k řešení problémů, komunikativní, sociální, interpersonální, činnosti a občanské. Forma práce je rozdělena na skupinovou, hromadnou i individuální. Mezi metody práce jsem řadila vycházky do přírody či na školní hřiště, malování a kreslení, tematické akce, pracovní činnosti, relaxační a odpočinkové aktivity, četba a zábavné hry a soutěže.

Má představa očekávaných výstupu je, že se žáci setkají s novými pohádkami, které souvisejí s významným dnem v měsíci a tím si je snadněji uloží do podvědomí, dozví se nové informace, se kterými budou umět dále pracovat, naučí se správně naslouchat a spolupracovat se skupinou, tvořivě pracovat a zapojovat tak svoji fantazii. Poznají okolní prostředí, ve kterém žijeme, seznámí se aktivně i pasivně s poznatky k řešení samostatných úkolů. Zdokonalí se v koordinaci svých pohybů a budou mít radost ze společně stráveného času.

4.3 Plán projektu

V této kapitole jsou popsány jednotlivé aktivity v daném měsíci. Z důvodu limitujícího faktoru rozsahu bakalářské práce jsem vždy stručně charakterizovala aktivity každého měsíčního projektu, který jsem dále bodově doplnila o navazující činnosti. V každém měsíci se představí tematický program, který systematicky navazuje na doporučené aktivity. Oblasti vzdělávání jsou velmi rozmanité a vycházejí z cílů rámcového vzdělávacího programu. Snažíme se tedy o komplexní a postupný rozvoj klíčových kompetencí. V kognitivní, afektivní a psychomotorické rovině usilujeme o naplnění těchto cílů:

- Rozvoj a podpora tvořivého myšlení a vyjadřování.
- Vedení ke správné komunikaci.
- Posílení a motivace k přirozené zvědavosti a učení.
- Podpora schopnosti respektovat druhé a spolupracovat.
- Vedení k aktivnímu rozvoji a ochraně zdraví.
- Pomoc při rozvíjení schopností a jejich uplatnění.

Školní družina vychází ze ŠVP, přičemž jejím cílem je maximální rozvoj klíčových kompetencí. Tento projekt klade důraz na rozvoj kompetencí k řešení problémů, kde žák vnímá problémové situace a umí s nimi pracovat tak, že nalezne, kde je problém, přemýšlí o něm a promyslí vhodný způsob řešení, k tomu využívá svých získaných zkušeností. Kompetence komunikativní, kde žák vyjadřuje své názory a komunikuje s ostatními. Efektivní spoluprací se skupinou, vytvářením příjemného prostředí v kolektivu, podílení se na společném vytváření pravidel, respektovat a být ohleduplný nám rozvíjejí kompetence sociální a personální. Nezapomínáme také na kompetence občanské, kdy podporujeme respektování hodnot druhých lidí a uvědomění si fyzickému i psychickému násilí a kompetence pracovní, kdy dbáme na dodržování pravidel, plnění si povinností a dodržování

bezpečnosti při práci. Snaha projektu je splnění následujících cílů kompetencí:

Kognitivní:

- Žák dokáže vyjádřit svou fantazii a představy přenesením do výtvarné či praktické činnosti.
- Žák je schopen odpovídat na otázky a orientovat se v probíraném tématu.
- Žák zvládne aplikovat v praktickém životě získané poznatky o významných dnech v roce.
- Žák umí vést komunikaci a pokládat otázky, pokud něčemu nerozumí.

Afektivní:

- Žák se dokáže výtvarně vyjádřit na základě získaného poznatku dle svého názoru.
- Žák hodnotí sebe i ostatní žáky.
- Žák chápe význam tradic a jejich dodržování v současnosti i minulosti.

Sociální:

- Žák volí vhodné chování ve školním prostředí.
- Žák dokáže respektovat ostatní a diskutovat s nimi.
- Žák je schopen skupinové spolupráce s ostatními žáky.

Psychomotorické:

- Žák zvládá vytvářet výtvarné či praktické produkty.
- Žák umí koordinovat své pohyby při motorických aktivitách.

Struktura projektu se opírá o průřezová témata a mají vazbu s mezipředmětovými vztahy, které slouží jako prostředek k větší efektivnosti v získávání dovedností a zkušeností. Díky těmto vztahům jsou propojeny jednotlivé vyučovací předměty a zvyšuje se tak úroveň uplatnění získaných vědomostí žáků. V průřezovém tématu multikulturní výchovy si žáci ujasní principy a normy slušného chování, organizace osobního času a efektivní plánování nabízí téma osobnostní a sociální výchova. V projektu je také zakomponována výchova demokratického občana a v neposlední řadě environmentální výchova, okruhy této výchovy nabídnou žákům zajímavosti z přírodní krajiny, našeho životního stylu, kulturu obce, vlivy člověka na prostředí a funkce ekosystémů.

Celoroční návrh projektu bude spjat s knihou spisovatelky Šárky Váchové, chaloupka na vršku. Autorka v knize velmi přehledně a hezky zpracovala příběhy pro děti, které popisují

život dětí z malé podhorské vesničky, a za každým příběhem se skrývá moudrost lidových zvyků a obyčejů.

Tematické okruhy pro měsíc září

Téma: Seznámení se spolužáky a s řádem školní družiny

Cíl kognitivní: žák dokáže přiřadit jméno svému spolužákovi.

Cíl afektivní: žák si uvědomí, jak je důležitá tvorba společných pravidel.

Cíl psychomotorický: žák posílí svou schopnost kreslit.

Pomůcky: klubko vlny nebo provázek, vytištěný řád školní družiny, papír většího formátu, výkresy, vodové barvy, pastelky, fixy, tempery, letáky, lepidlo, nůžky, barevné papíry, různé materiály dle možností ŠD

Aktivity:

Seznamovací hry, hry na posílení vztahů v kolektivu, hry se jmény.

- Sedíme na zemi v kruhu s dětmi, v ruce držíme klubičko vlny nebo smotaný provázek. Začíná dospělý, který chytne konec provázku a řekne své jméno, klubičko pak hodí žákovi naproti sobě. Ten chytne provázek, uchopí jej tak aby provázek mezi nimi byl napnutý, řekne své jméno a druhou rukou hodí provázek křížem dalšímu spolužákovi. Hra pokračuje, dokud nejsou všichni spojeni sítí provázku a neznají svá jména.

Kooperace pravidel ve školní družině

- Sedíme v komunitním kruhu a povídáme si, jak se žáci chovají doma, co mohou a co nemohou. Přečteme si řád školní družiny a společně si stanovíme pravidla chování ve třídě ŠD.
- Společná prohlídka prostor školní družiny, poučení o chování, bezpečnosti a ochraně zdraví.

Výtvarná činnost

- Skupinová práce na téma naše pravidla ve školní družině. Vyrobit si plakát, kam si zapíšeme a ozdobíme pravidla, která jsme si společně sestavili při komunikaci v komunitním kruhu. Alternativou může být

skupinová práce, kdy každá skupina popíše a ozdobí jedno námi stanovené pravidlo a všechny pravidla si poté spojíme dohromady.

- Samostatná práce na téma, co mám rád. Za použití různých materiálů, žáci dle své fantazie vyjádří, co mají rádi nebo co se jim líbí. Vyjadřovat mohou žáci, jídlo, barvu, místo, lidi nebo cokoli co mají rádi.

Téma: Prázdninové zážitky

Cíl kognitivní: žák svými slovy popíše prázdninový zážitek.

Cíl afektivní: žák naslouchá druhým.

Cíl psychomotorický: žák vytvoří obraz s prázdninovou tematikou.

Pomůcky: míček nebo jiný předmět, výkresy, pastelky, fixy, voskovky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Sedíme a povídáme si o zážitcích z prázdnin. K dispozici máme míček nebo jiný předmět, který nám udává, kdo má zrovna slovo. Mluví pouze ten, kdo drží v ruce stanovený předmět. Postupně si tak povíme, jak jsme prožili prázdninové dny.

Výtvarná činnost

- Kreslení obrázků místa či zážitků z prázdnin. Žáci využívají kreslicích potřeb dle vlastního rozhodnutí. Následná diskuse o tom, co kdo namaloval a proč. Na závěr žáci společně zhodnotí výsledky svých prací.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak děti pekly brambory

Cíl kognitivní: žák dokáže reprodukovat obsah čteného textu.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své pocity.

Cíl psychomotorický: žák zdokonalí kooperaci pohybů při pouštění draka.

Pomůcky: kniha, výkresy, vodové barvy, černé fixy, štětce, barevné papíry, lepidla, nůžky, šablony hlavy draka

Aktivity:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu.

Komunitní kruh

- Pokládáme žákům otázky, co se dozvěděli, o čem pohádka byla, jestli měli nějaké nejasnosti nebo něčemu nerozuměli.

Výtvarná činnost

- Výroba vlastního draka, za pomoci šablony. Žáci pracují s vodovými barvami, barevnými papíry a obličej draka zvýrazňují černým fixem, dozdobí mašličkami z barevného papíru. Na závěr svého draka pojmenují, a společně zhodnotíme všechny výrobky, kdo jaké použil barvy a kde se inspirovali jeho jménem.

Pohybová činnost

- Uspořádání soutěže s letícími draky, kdy si děti donesou svého soutěžního draka z domu. Soutěž o nejvíce létajícího draka. Činnost je závislá na počasí. Hodnotit také můžeme například originalitu nebo velikost draka.

Téma: 23. září, první podzimní den

Cíl kognitivní: žák doplňuje tvorbu myšlenkové mapy a dokáže definovat uměleckou techniku frotáž.

Cíl afektivní: žák bude ochoten spolupracovat při vybraných činnostech a vnímat změny v přírodě.

Cíl psychomotorický: žák bude opatrný a bude koordinovat své pohyby při procházce.

Pomůcky: tabule, křídly nebo fixy, listy různých stromů, voskovky, výkresy, kvízové otázky k tématu a tajenky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společná tvorba myšlenkové mapy na téma podzim. Mapu zakreslujeme ihned na tabuli. Podporujeme žáky k aktivitě a spolupráci.
- Povídáme si o činnostech, které děláme na podzim, kdo a co si pamatuje z čtení pohádky, kde byly aktivity obsaženy nebo čeho si žáci všimli na procházce.

Pohybová činnost

- Vycházka do přírody spojená s pozorováním změn v přírodě a poznávání druhů stromů. Sbíráme různé listy k následné výtvarné činnosti ve školní družině.

Výtvarná činnost

- Využití umělecké techniky frotáž. Žáci využijí k tvorbě nasbírané listy z procházky a za použití voskovek ztvární svůj výrobek s podzimními barvami. Na závěr společně hodnotíme výrobky a vystavíme si je ve třídě ŠD.

Tajenky a kvízy

- Soutěžní tajenky, kvízy či hádanky na opakování tématu, předem připravíme nebo každý může zkusit vytvořit sám. Tuto činnost zvážíme dle možností žáků.

Tematické okruhy pro měsíc říjen

Téma: Moje rodina

Cíl kognitivní: žák si upevní znalost členů rodiny.

Cíl afektivní: žák vnímá hodnotu rodiny a její důležitost.

Cíl psychomotorický: žák dokáže uspořádat členy rodiny do rodokmenu.

Pomůcky: míček, výkresy, lepidla, nůžky, fotografie rodiny, pastelky, fixy, voskovky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o rodině o vztazích v ní, jak vypadá rodina každého z nás. K tomu použijeme míček, díky kterému se určí řečník. Zmíníme práva dětí, a přitom nenásilně zjišťujeme spokojenost v rodině.

Výtvarná činnost

- Individuální práce na téma rodokmen mojí rodiny. Žáci kreslí rodokmen svojí rodiny, můžeme využít fotografie členů rodiny, pokud máme k dispozici, v jiném případě žáci kreslí podobizny svých rodinných příslušníků. Na závěr si vzájemně popíšeme každý svůj rodokmen, představí svou rodinu a vytvoříme výstavu z výrobků.

Pohybová činnost

- Dramatické ztvárnění každodenních rodinných situací. Žáci dostanou každý kousek papírku, na který napíše nějakou situaci, kterou z domu znají (například že maminka umývá nádobí a tatínek se dívá na fotbal), papírky pak smícháme do krabičky. Žáci utvoří dvojice, které si pak losují jednu činnost a předvedou ji mlčky ostatním, ti musí uhádnout, jakou aktivitu předvádějí. Alternativou může být vyjádření situací pomocí dramatu.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak to bylo na svatého Václava

Cíl kognitivní: žák dokáže reprodukovat obsah čteného textu a popsat postavu svatého Václava.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své postoje.

Cíl psychomotorický: žák dokáže koordinovat své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha, soupis informací a obrázky svatého Václava

Aktivity:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu.

Komunitní kruh

- Zaměříme se na vysvětlení, kdo to byl svatý Václav a jaké informace jsme v pohádce o něm slyšeli. Doplníme obrázky a krátkou, jednoduchou charakteristikou o sv. Václavovi.

Téma: 20. října, den stromů

Cíl kognitivní: žák dokáže určit alespoň pět druhů stromů.

Cíl afektivní: žák si je vědom důležitosti stromů a dokáže posoudit, jak se mu výrobek povedl.

Cíl psychomotorický: žák se pokusí vyrobit si zvířátko z přírodnin.

Pomůcky: obrázky nejznámějších druhů stromů, různé druhy přírodnin jako kaštiny nebo žaludy a listy, voskovky, lepidlo, pohyblivá očka, chlupaté drátky, tavná pistole, hřebík, špejle, párátko, výkresy

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si, jaké druhy stromů známe, doplňujeme je obrázky, pokud máme k dispozici. Společně si ujasňujeme, jak jsou pro nás stromy důležité, co nám přináší a co pro nás znamenají, pro koho jsou stromy také důležité.

Pohybová činnost

- Na vycházce sbíráme kaštiny, žaludy a bukvice pro lesní zvěř a pro následnou výtvarnou činnost ve třídě ŠD.

Výtvarná činnost

- Vyrábíme zvířátka z kaštanů a žaludů. Žáci si vytvoří skupinky a každá skupinka vyrobí z přírodnin skupinku zvířátek dle vlastní fantazie. Hřebík použijí k vytvoření dírky do kaštanu na párátko. Žáci využívají různé materiály k doplnění zvířátek, například nalepí oči nebo použijí chlupaté drátky.
- Každý žák si samostatně na výkres namaluje skřítku, kterého doplní přírodninami, které na výkres přilepí. Vymyslí mu jméno a v závěru svého skřítku představí ostatním a společně si všichni zhodnotíme ostatní skřítky.

Téma: 31. října, Halloween

Cíl kognitivní: žák dokáže objasnit význam halloweenu.

Cíl afektivní: žák bude nakloněn spolupráci dle pokynů v kuchařce.

Cíl psychomotorický: žák zdokonalí své pohyby při přípravě pokrmu.

Pomůcky: staré záclony nebo obvazy, škrob, kyblík, voda, černý fix, barevné stuhy, špejle, peříčka, provázek nebo gumička, tavná pistole, pohyblivé oči, šablony masek, dýně

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společně diskutujeme o halloweenu. Stručně si charakterizujeme tento den, vysvětlíme si, kde se vzal a jaké jsou jeho tradice.

Výtvarná činnost

- Žáci si vyrobí strašidýlko za pomoci škrobu a staré záclony. Postup je velmi jednoduchý, starý obvaz či záclonu namočíme do škrobu, vytvarujeme do tvaru strašidla a čekáme, až škrob zaschne. Po zaschnutí obvaz drží tvar strašidla, poté si každý sám své strašidlo dozdobí fixem nebo barevnou stuhou.
- Jako přípravu na diskotéku si žáci obkreslí šablonu masky na výkres a dle vlastní fantazie dopracují buďto pastelkami, barevnými papíry, peříčky a vším co máme v možnostech družiny k nabídce. Masku spojí provázkem, gumičkou nebo přilepí na špejli a žáci si ji mohou nasadit k dalšímu navazujícímu programu.

Využití školní kuchyňky

- Dle možností školní družiny navštívíme školní kuchyňku. Žáci za pomoci vychovatelky uvaří dýňovou polévku, případně si mohou vyrobit jinou pochoutku z dýně, kterou znají. Program jde rozšířit o nabídku či ochutnávek tematicky spojených jídel přinesených z domu.
- Dýni si žáci mohou také vydlabat a nazdobit, aktivitu můžeme spojit se soutěží o nejhezčí nebo nejstrašidelnější dýni. Tato soutěž může proběhnout také s výrobky vytvořenými už doma, nebo dlabání dýně proběhne jako akce společně s rodiči ve školní družině.

Pohybová činnost

- Příprava strašidelné diskotéky, kdy se žáci podílí na výzdobě místnosti, kde diskotéka bude probíhat.
- Soutěže, lovení jablek-jablka plavou ve vodě v nádobě a žák je musí vylovit pouze za pomoci úst a zubů, nikoli používat ruce. Shazování bubáků-na

papírové kelímky nakreslíme bubáky a poskládáme je na sebe do pyramidy, žáci se snaží kelímky shodit pěnovým míčkem. Hladová dýně-z kartonu vystřižená a nabarvená dýně s otvorem v ústech se snaží nasbírat co nejvíce hozených míčků. Chytání pavouků-do velké nádoby zasypané například čočkou schováme plastové pavoučky a žáci je chytají za pomoci kolíčků nebo je po slepu loví rukama. Puzzle-rozstříhaný obrázek na papíru slouží jako puzzle. Mumie-soutěž do dvojic, jeden z dvojice se snaží v co nejkratším časovém úseku omotat toaletním papírem svého kamaráda a udělat z něj mumii, tuto hru můžeme různě obměňovat, například obvazovat pouze jen některé části těla.

Tematické okruhy na měsíc listopad

Téma: Máme rádi zvířata

Cíl kognitivní: žák dokáže vést diskusi na dané téma a dokáže popsat svými slovy canisterapii.

Cíl afektivní: žák se zamyslí nad danou problematikou a sdílí své pocity s ostatními.

Cíl psychomotorický: žák opatrně manipuluje s pomůckami k výtvarné činnosti a vytvoří výkres.

Pomůcky: výkresy, kreslicí potřeby, obrázky hospodářských zvířat, ptáků, informace o canisterapii, vzdělávací videa, interaktivní tabule

Aktivity:

Komunitní kruh

- Beseda na téma můj domácí mazlíček, povídáme si, jaké máme doma mazlíčky a jak o ně pečujeme. K udržení slova řečníka použijeme míček, který určuje, kdo může mluvit.
- Opakování hospodářských zvířat, jaké známe a k čemu jsou nám užitečná. Kteří ptáci jsou stěhovaví a jak můžeme přes zimu pomoci těm, kteří u nás zůstávají.
- Seznámení žáků s pojmem canisterapie, ukázka vzdělávacích videí, případné exkurze do organizací věnující se výchově psů.

Výtvarná činnost

- Žáci nakreslí svého nebo vysněného domácího mazlíčka, následuje představení obrázku a společně zhodnotíme kdo má nejzajímavějšího mazlíčka.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak to bylo na dušičky

Cíl kognitivní: žák je schopen popsat svými slovy obsah čteného textu a vysvětlit pojem dušičky.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a je nakloněn spolupráci.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivity:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu.

Komunitní kruh

- Zaměříme se na vysvětlení, co jsou to dušičky a co nám symbolizují, jaké informace jsme v pohádce slyšeli. Doplníme povídáním o zvycích, které o dušičkách děláme.

Téma: Naše město

Cíl kognitivní: žák se orientuje ve městě a použije své znalosti při tvorbě modelu města.

Cíl afektivní: žák je ochoten spolupracovat dle předem stanovených pravidel při tvorbě modelu města.

Cíl psychomotorický: žák opatrně manipuluje s pomůckami a pokusí se vyrobit model města.

Pomůcky: tabule, křídly nebo fix na tabuli, různé krabičky od potravin, barevné papíry, lepidla, nůžky, fixy, pastelky, vytištěnou mapu města

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o tom, kde bydlíme, o lidech kolem nás a s kým žijeme. Společně si vytvoříme myšlenkovou mapu hezkých nebo dominantních míst našeho města. Myšlenkovou mapu budeme dále využívat k výtvarné činnosti.

Pohybová činnost

- Společná procházka městem s komentářem zajímavých a významných míst. Možnost o doplnění návštěvy muzea.

Výtvarná činnost

- Za pomoci krabiček od potravin si vytvoříme repliku města. Tento projekt může trvat i několik dní, důležité je zvýraznit krabičkami významná místa, která jsme si zaznamenali do myšlenkové mapy, výrobek můžeme doplnit i jinými předměty než krabičkami, které nám budou symbolizovat spíše budovy. K zaznamenání například parku, můžeme použít vyrobený stromek či kytku z barevného papíru, necháváme volné pole působnosti převážně žákům a podporujeme jejich představivost a fantazii. Na závěr si společně zhodnotíme, jak se nám replika podařila vyrobit a zdali se opravdu jedná o repliku, ve které se lze dobře orientovat.

Tematické okruhy pro měsíc prosinec

Téma: My se čertů nebojíme

Cíl kognitivní: žák diskutuje na dané téma a dokáže vyjmenovat alespoň tři pohádky s čerty.

Cíl afektivní: žák si uvědomí význam Mikulášské tradice a sdílí své pocity s ostatními.

Cíl psychomotorický: žák posílí psychomotorickou zručnost.

Pomůcky: tabule, křída nebo fix na tabuli, výkresy, prázdná zavařovací sklenice různých velikostí, tavná pistole, barevné papíry, kreslicí uhlíky nebo křídly, fixy na obličej, lepidla, nůžky, mikulášské balíčky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o čertech a tradicích Mikulášské družiny. Žáci vyprávějí své zážitky s čerty, za pomoci míčku určující, kdo má slovo.
- Společně si sestavíme a na tabuli zapíšeme seznam pohádek s čertí tematikou, které známe, později můžeme losovat jednu pohádku, kterou si společně ve třídě ŠD prohlédneme.

Výtvarná činnost

- S žáky si vyrobíme ozdobenou sklenici s motivy hlavy čerta, anděla či Mikuláše, sklenici pak můžeme naplnit bonbony. Každý žák si z domu donese sklenici, pomocí barevných papírů si vyrobíme oči, ústa, vousy, rohy, čepici, křídla a vlasy. Tyto komponenty přilepíme tavnou pistolí na sklenici, aby nám vznikla hlava postavičky, kterou si každý sám vybral a vytvořil. Žáci zapojují vlastní fantazii při zdobení a celkového vzhledu svého výrobku. Na závěr si společně výrobky vystavíme a zhodnotíme.
- Za pomoci nastříhaných proužků barevných papírů společně vyrábíme řetěz, kterým si následně vyzdobíme třídu ŠD.

Pohybová činnost

- Pokud nemáme k dispozici domluveného Mikuláše, který žákům rozdává nadílku, můžeme využít školní hřiště k hledání pytlíčků, které jsme předem schovali. Aktivitu lze rozšířit o plnění různých úkolů či trasování nakreslené mapy.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak byla o Vánocích svatba

Cíl kognitivní: žák dokáže popsat obsah čteného textu a porovná prožívání Vánoc v dřívější době a v současnosti.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a je si vědom významu lidových tradic.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivity:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu.

Komunitní kruh

- Zaměříme se na popis obsahu textu, co žáci slyšeli a co se dozvěděli, čemu případně nerozuměli.

Téma: 21. prosince, první zimní den

Cíl kognitivní: žák vybere alespoň dvě lidové pranostiky a vysvětlí ji vlastními slovy.

Cíl afektivní: žák je nakloněn společné diskusi a aktivní spolupráci.

Cíl psychomotorický: žák opatrně manipuluje s pomůckami v kuchyňce a uspořádá si postup práce při vaření a výtvarné činnosti.

Pomůcky: příprava lidových pranostik například na vytištěném papíře i s obrázkem, těsto na perníčky, případně ingredience k výrobě těsta a bílkové polevy na zdobení perníčků, výkresy, vata, vatové tampony, papírové kapesníčky, lepidla, nůžky, barevné papíry, vodové barvy, štětce, zmizíky, temperové barvy, kuchyňské houbičky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o lidových pranostikách, kdo jaké zná a jestli jim rozumí, případně si je vysvětlíme. Jako pomůcka nám slouží předpřipravený seznam nejznámějších lidových pranostik, společně se doplňujeme s vysvětlením, jaký mají lidové pranostiky význam.

Využití školní kuchyňky

- S žáky si upečeme perníčky, které můžeme využít na pozdější zdobení vánočního stroměčku ve třídě ŠD. Využijeme buďto práce šikovných rukou a připravíme si těsto sami, nebo začneme pracovat už s těstem hotovým, kdy žáci vykrajují různé tvary a následně je upečeme v troubě. Vychladlé perníčky zdobíme připravenou bílkovou polevou nebo čímkoliv co máme k dispozici například rozpuštěnou čokoládou.

Výtvarná činnost

- Skupinová práce na téma tajemná země sněhuláků. Žáky rozdělíme do skupinek maximálně po čtyřech. Každá skupinka se mezi sebou domluví, jak společně ztvární zemi sněhuláků, jaké použijí pomůcky a materiály a kdo bude mít co na starosti. Pracujeme s různými materiály, jako je vata, vatové tampony, vodové či temperové barvy, zmizíky a vše možné co obsahuje nabídka ŠD. Na závěr si sedneme na koberec a jednotlivé výrobky si představíme tak, že vždy jeden ze skupiny popisuje, co skupinka vytvořila a jak se jim společně pracovalo.

Pohybová činnost

- Využijeme k procházce vyzdobené město či vánoční trhy. Nabízí se exkurze s vánoční tematikou nebo programy volnočasových organizací či knihoven.

Téma: 24. prosince, Vánoce, advent

Cíl kognitivní: žák definuje pojem tradice, zvyk a advent a zopakuje lidové zvyky.

Cíl afektivní: žák je nakloněn spolupráci, vnímá postoje ostatních a respektuje různé prožívání vánočních svátků.

Cíl psychomotorický: žák dokáže koordinovat práci rukou při výrobě přáníčka.

Pomůcky: vánoční koledy, přehrávač, cukroví, větší formát papíru, letáky či katalogy s hračkami, barevné fixy, výkresy, třpytky, lepidla, nůžky, barevné papíry, vánoční cukroví z domu

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o adventu, připomínáme si adventní zvyklosti, vysvětlujeme si, co nám tento čas přináší a symbolizuje a jaké jsou vánoční tradice. Každý žák dostane slovo pomocí míčku, který určuje řečníka a sdělí skupině, jaké tradice se u nich dodržují případně, jak vypadá jejich štědrý den.
- Řekneme si, kdo nám nosí dárky a jestli je to ve všech zemích stejné. Doplníme si kdo, kde nosí dárky a v který den.

Výtvarná činnost

- Společně si na velký formát papíru, napíšeme dopis Ježíškovi, co bychom si přáli k Vánocům do školní družiny. Za využití barevných fix každý z žáků napíše své přání a barevně jej vyzdobí. Aktivitu můžeme doplnit vystřiženými obrázky z katalogů či letáků. Na závěr dopis zarolujeme, přidáme stuhu a upevníme společně za okno.
- Individuální činnost vánočních přáníček. Žáci využijí výkres a barevné papíry, ze kterých si vystřihnou například stromeček, dárek, nebo hvězdu a nalepí na přehnutý výkres, vyzdobí třpytkami, barevnými fixy, nebo čímkoliv jiným co máme k dispozici. Dovnitř napíše vánoční přání a žáci jej pak darují, komu chtějí.

Doplňková činnost

- Zdobení stromečku perníčky, které si žáci upekli a nazdobili, zpíváme koledy.
- Na chodbě školní družiny vytvoříme ochutnávku cukroví ze všech oddělení ŠD.

Tematické okruhy pro měsíc leden

Téma: zimní sporty

Cíl kognitivní: žák dokáže uvést příklad zimních sportů a navrhnout k nim vhodné bezpečnostní pomůcky.

Cíl afektivní: žák je ochoten aktivně spolupracovat a sdílí své pocity a postoje.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje a zdokonaluje své pohyby při názorných ukázkách.

Pomůcky: obrázky zimních sportů, výkresy, barevné papíry, černý fix, lepidla, nůžky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společně tvoříme seznam zimních sportů, které si zapisujeme na tabuli. Povídáme si o bezpečnosti při sportování, jaké máme ochranné pomůcky a jak se chováme při sportu.

Výtvarná činnost

- Na výkres žáci pomocí barevných papírů nalepí vystřižené části lidské postavy, kterou postaví do pozice nějakého zimního sportu a černým fixem, pak dokreslí pomůcku, kterou osoba ke sportu potřebuje. Části těla budou vždy rozděleny podle kloubů, takže například noha bude sestavena ze tří částí barevného papíru, od stehna ke kolenu jedna část, druhá část od kolene ke kotníku a třetí část bude symbolizovat chodidlo. Užíváme pouze jednoduché geometrické tvary, jako je obdélník, čtverec, kruh a trojúhelník. Na závěr si výkresy společně zhodnotíme a vystavíme.

Pohybová činnost

- Hra na pantomimu, použijeme seznam sportů, který jsme si společně sepsali. Vždy jeden žák si vybere jeden sport, který nikomu nesdělí, ostatní totiž musí uhodnout, o jaký sport se jedná. Žák, který představuje druh sportu, nesmí použít slova ale pouze pohyby těla.
- Dále využíváme pobytu venku, a pokud máme nasněženo, uspořádáme soutěž o nejlepší sněhovou stavbu, závody v sánkování či bobování.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak to bylo na tři krále

Cíl kognitivní: žák dokáže svými slovy popsat obsah čteného textu.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své pocity a postoje.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivita:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.
- Soustředíme se na návaznost na další téma a to, Tři králové.

Téma: 6. ledna, Tři králové

Cíl kognitivní: žák dokáže objasnit postavy a tradice Tři králů.

Cíl afektivní: žák je nakloněn aktivnímu naslouchání a získá povědomí o činnostech Tři králů.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby rukou při výtvarné činnosti a zdokonalí jemnou motoriku rukou.

Pomůcky: výkresy, šablony královské koruny, lepidla, nůžky, černý a žlutý papír, černá tuš, voskovky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o lidových zvycích na Tři krále, kdo byli Tři králové a co nám symbolizují.

Výtvarná činnost

- Za pomoci šablony si žáci obkreslí tvar koruny, vystříhnou a slepí si ji nebo cvakneme kovovou sponou.
- Na černý výkres nalepíme žlutou kometu, kterou jsme si předtím nakreslili a vystříhli ze žlutého papíru. Do této komety, přesněji do její delší části, černou tuší žáci nakreslí Tři krále, kometu mohou celou obtáhnout tuší a nalepí na černý podklad. Černý papír lze dále vyzdobit žlutou voskovkou nebo zlatým fixem a dokreslit hvězdy či souhvězdí.

Téma: Ptáci v zimě

Cíl kognitivní: žák dokáže rozpoznat běžné druhy ptáků a

Cíl afektivní: žák rozvíjí vnímavost k rozmanitosti zvukových projevů ptáků a formuje postoj k ochraně živočichů.

Cíl psychomotorický: žák opatrně manipuluje s pomůckami ve školní kuchyňce a vyrobí krmení pro ptáky.

Pomůcky: interaktivní tabule, obrázky se známými ptáky na krmítku, tuk, slunečnice či jiné zrní pro ptáky, provázek, malá plastová krabička nebo jednorázový kelímek, šišky, prázdná půlka kokosu, nůžky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společně vytváříme myšlenkovou mapu na téma ptáci v zimě. Jaké známe druhy, kdo u nás zůstává, čím můžeme přikrmovat, kdo má na zahradě krmítko a jak se o něj stará.
- Podle připravených obrázků si řekneme nejznámější druhy ptáků na krmítku, a jak se u krmítka chovají.
- Možnost sledování ptáků u krmítka online, prostřednictvím interaktivní tabule a pouštění záznamů zvuků různých druhů ptáků.

Využití školní kuchyňky

- Žáci si z domu přinesou výše zmíněné pomůcky, případně zařídí vedení školy, dle možností ŠD. Ve školní kuchyňce pak rozehrějeme tuk, který smícháme se zrním nebo slunečnicí a dávkujeme do nádob, které nám poslouží jako formičky pro lojové krmení. Ještě před naplněním obsahu vložíme do formičky provázek, kterým pak přivážeme krmení třeba na strom. Místo formiček můžeme využít přírodní materiály, jako jsou například šišky, které do směsi vždy několikrát ponoříme, a tak docílíme toho, že se směs na šišku připevní.
- Na závěr necháme krmení vychladnout a druhý den odstraníme z formičky.

Pohybová činnost

- Procházky spojené s pozorováním ptáků, procházka, kdy do přírody umístíme naše vyrobené lojové krmení, nebo jej umístíme na školní zahradu či za okno třídy ŠD.
- Exkurze ornitologických spolků v okolí.

Tematické okruhy pro měsíc únor

Téma: Zdravý životní styl

Cíl kognitivní: žák dokáže zdůvodnit klady zdravého stravování a vyzkouší si správné mytí rukou.

Cíl afektivní: žák se zamyslí nad svým postojem ke zdraví, naslouchá a sdílí své pocity k danému tématu.

Cíl psychomotorický: žák zdokonaluje kooperaci pohybů rukou při jejich mytí a vytvoří koláž.

Pomůcky: různé druhy ovoce a zeleniny, kartáčky a pasty, výkresy, letáky, nůžky lepidla, kreslicí potřeby, interaktivní tabule

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společně si vytvoříme myšlenkovou mapu na téma zdraví životní styl. Povídáme si o zdraví a nemoci, co nám prospívá a co naopak škodí. Jaký je správný jídelníček a složení pitného režimu, jak je pro nás důležitý pohyb a co je to duševní zdraví.

Výtvarná činnost

- Žáci vytvoří koláž protikladů zdravé a nezdravé potraviny za pomoci vystřižených obrázků z letáků. Na jednom výkrese budou mít obě varianty proti sobě.
- Individuální činnost bude vyrobit leporelo s tématem zdraví. Záleží na každém žákovi, jak tento projekt pojme a co zařadí do svého produktu. Na závěr si představíme výrobky a zhodnotíme je.

Doplňující činnost

- Názorné ukázky, jak si správně mýt ruce a čistit zuby. Jako pomůcka nám může sloužit vzdělávací video, sledované na interaktivní tabuli.
- Pokus se třpytkami, žákům posypeme ruce třpytkami a řekneme jim, že jsou to bakterie. Žáci pak mohou sledovat, jak se bakterie chovají, když si neumyjí ruce. Třpytky se přenášejí na různé části těla a na předměty. Po umytí rukou pouze vodou mohou sledovat, že všechny bakterie nejsou odstraněny, avšak za použití mýdla a správné techniky mytí rukou jsou čisté bez bakterií v našem případě bez třpytek.

Pohybová činnost

- Procházky na čerstvém vzduchu, pohybové hry ve školní tělocvičně.

Téma: Pohádka na vršku-Jak to bylo o masopustu

Cíl kognitivní: žák dokáže reprodukovat obsah čteného textu a dokáže odvodit si lidovou tradici masopustu.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a je ochoten spolupráce.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby při klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivity:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.
- Soustředíme se na návaznost na další téma, které nás čeká, a to je masopust.

Téma: masopust

Cíl kognitivní: žák se seznámí s tradicemi masopustu a dokáže svými slovy popsat jeho význam.

Cíl afektivní: žák je ochotný spolupráce a aktivně sdílí své pocity.

Cíl psychomotorický: žák bude koordinovat své pohyby při práci s plastelínou a vyrobí si masku.

Pomůcky: různé šablony zvířecích masek, výkresy, vodové barvy, temperové barvy, peříčka, vlna, lepidla, nůžky, špejle, izolepa, plastelína, šátky přes oči

Aktivity:

Komunitní kruh

- Seznamujeme se s lidovou tradicí, slovně probíráme, jaké informace byly obsaženy v pohádce. Sdělujeme si zkušenosti a zvyky o masopustu, debatujeme o průvodu masek.

Výtvarná činnost

- Žáci si dle připravených zvířecích šablon vyberou, které zvíře chtějí a obkreslí si jej na výkres. Pomocí temperových či vodových barev si masku vybarví a může si ji dozdobit jiným materiálem jako například peříčky nebo vlnou. Poté si masku vystříhne a upevní izolepou na špejli, aby se mohl účastnit přehlídky.
- Z plastelíny si žáci vytvoří masopustní hostinu, každý vymodeluje alespoň tři kusy potraviny, která by se hodila k hostině. Hostinu si následně rozložíme na velký tác a společně poznáváme, kdo co vymodeloval a povídáme si, zdali máme tyto potraviny rádi.

Pohybová činnost

- V tělocvičně nebo na školním hřišti uspořádáme rej masek, kdy hlavním programem bude ukázka své masky spojená s typickými pohyby daného zvířete.
- Hra na medvěda. Základem této hry je, že si žáci zaváží oči šátkem tak, aby nic neviděli, ale zároveň dobře slyšeli. Když mají všichni oči zakryté, vychovatelka poklepáním na rameno označí jednoho žáka, který bude medvědem a ten musí poslepu chytat své spolužáky, přitom však musí neustále vydávat zvuky medvěda, aby ostatní slyšeli, kde se medvěd pohybuje. Koho medvěd chytne, ten si sundá šátek a jde ze hry ven. Po skončení hry si společně sdělíme zážitky ze hry, při které nebylo nic vidět. Jak se žáci cítili a jaké měli pocity.

Téma: 14. února, Valentýn

Cíl kognitivní: žák dokáže vysvětlit význam svatého Valentýna a dokáže vystihnout jeho hlavní myšlenku.

Cíl afektivní: žák aktivně sdílí svůj postoj k tomuto svátku.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby a plánuje postup při společné tvorbě.

Pomůcky: výkresy, šablona srdíček různých velikostí, barevné papíry, třpytky, temperové barvy, fixy, pastelky, korálky, peříčka, lepidla, nůžky, houbička na nádobí, truhla na přáníčka, ukázka valentýnského tvoření-přáníčka, valentýnky, obrázky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Povídáme si o Valentýnu, svátku nejen všech zamilovaných, ale i přátel a kamarádů. Odkud svátek pochází a jaké jsou jeho zajímavosti.

Výtvarná činnost

- Valentýnské tvoření, výroba přáníček a valentýnek. Žáci tvoří dle vlastní fantazie přáníčka či valentýnky. Za pomoci různých technik například houbičkou nanášejí temperovou barvou na výkres, z barevných papírů vystřihují nebo s ním tvoří za pomoci lepidla různé ornamenty. Kreslí libovolný obrázek s valentýnskou tematikou. Do výrobku napíše přání, pro koho je určený a může využít valentýnské truhlice k předání valentýnky.
- Společná tvorba například na dveře třídy ŠD. Za pomoci šablony srdíčka si žák vytvoří vždy dvě srdce, barevnost, velikost a využití materiálu je zcela na něm. Následně si všechny výrobky společně nalepíme na dveře nebo nástěnku. Společně hodnotíme, které srdíčko se nám líbí nejvíce a proč.

Tematické okruhy pro měsíc březen

Téma: Probouzení přírody

Cíl kognitivní: žák přiřadí mláďata ke správnému zvířeti, rozpozná nejznámější druhy jarních rostlin a dokáže diskutovat na dané téma.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své postoje k přírodě.

Cíl psychomotorický: žák ovládá pohyby rukou, opatrně manipuluje s pomůckami a vytvoří ptačí budku.

Pomůcky: obrázky jarních rostlin a zvířat s mláďaty, truhlík, zemina, osení, semínka, kytky, šablona ptačí budky a ptáčka, různé balící a ozdobné papíry, barevné papíry, černý fix, výkresy, lepidla, nůžky

Aktivity:

Komunitní kruh

- Společná tvorba myšlenkové mapy, jak se probouzí příroda na jaře. Poznáváme a ukazujeme jarní rostliny a mláďata v přírodě. Debatujeme o tom, co vše musíme nachystat na zahrádkách na jaře a co vše děláme doma my.

Výtvarná činnost

- Pomocí šablony si žáci obkreslí na výkres tvar ptačí budky a ptáčka. Tuto ptačí budku si ozdobí za pomoci různých balíčků a ozdobných papírů, ale mohou třeba použít i noviny a dozdobit barevnými obrázky fixem. Každý tvoří svoji originální budku, kterou doplní ptáčkem a případně i dalšími obrázky například květinou. Budka bude oboustranná. Výrobek by měl být barevný a veselý. Do střechy pak navlečeme provázek a budky si pověsíme ve třídě ŠD nebo na chodbě. Na závěr si společně zhodnotíme, jaké mají výrobky ostatní, jaké použili barvy a materiály.

Pracovní činnost

- Tato aktivita je spíše doplňková a záleží na možnostech školní družiny. Využít můžeme školní pozemek k výsadbě květin, nebo již zmíněné truhlíky a květináče. Žáci pracují ve skupinkách a samy si rozdělují práci tak, aby dosáhli cíle, v tomto případě nasadit květiny či semena. Truhlíky pak umístíme na dosah žákům tak, aby se o ně mohli případně dále starat a pečovat o květiny nebo sledovat, jak semena rostou. Společně poté hodnotíme, jak úspěšní jsme ve výsadbě byli nebo co bychom příště udělali jinak.

Téma: pohádka chaloupka na vršku-Jak se Andulka bála smrtky

Cíl kognitivní: žák dokáže popsat svými slovy obsah čteného textu, objasnit význam smrtky a diskutovat o tématu.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své postoje k zmíněnému tématu.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivita:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.
- Vysvětlujeme si, jaké jsou tradice k příležitosti vítání jara, předáváme si zkušenosti a zážitky.

Téma: sport a pohyb

Cíl kognitivní: žák diskutuje na dané téma, vyjmenuje známé druhy sportů a dokáže objasnit důležitost pohybu pro naše tělo.

Cíl afektivní: žák si uvědomí význam pohybu a zamyslí se nad problematikou spojenou s pohybem.

Cíl psychomotorický: žák zdokonaluje své pohyby a obratnost.

Pomůcky: sportovní vybavení školní družiny-švihadla, gymnastické kruhy, míče, žebříky, kužely, překážky, odrazové můstky, hokejky, branky, žíněnky, a vše možné co je pro nás dostupné v rámci vybavení ŠD

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídáme si o koníčcích, jaké sporty provozujeme, jak trávíme volný čas, kolik máme pohybu, jak je pro nás sport důležitý a užitečný.
- Za pomoci míčku, který určuje řečníka, si postupně sdělujeme, jaké sporty aktivně provádíme nebo, které bychom chtěli vyzkoušet.

Pohybová aktivita

- Využijeme školní tělocvičnu, kde si sestavíme tak zvanou opičí dráhu, můžeme volit různé alternativy nebo dráhu můžou sestavovat různé skupiny. Na závěr si zhodnotíme, která dráha byla nejnáročnější a proč.
- Nabízejí se zde různé exkurze organizací nebo přehlídek, které představují žákům možné druhy sportů a nabízí jim tak možné druhy využití volného času.

Tematické okruhy pro měsíc duben

Téma: Velikonoce a aprílový úsměv

Cíl kognitivní: žák dokáže diskutovat o velikonočních zvycích a dokáže objasnit jejich význam.

Cíl afektivní: žák naslouchá a rozvíjí svou vnímavost ve zvukové oblasti.

Cíl psychomotorický: žák zdokonalí svou jemnou motoriku a pokusí se vyfouknout vajíčko.

Pomůcky: seznam vtipů, vtipná videa, interaktivní tabule, vyfouknutá vajíčka, voskovky, čajové svíčky, staré lžíce, špejle, špendlíky s hlavičkou, ingredience na pečení beránka a vajíčkové pomazánky

Aktivita:

Komunitní kruh

- Seznamujeme se s velikonočními zvyky a tradicemi, které dodržujeme. Povídáme si o tom, co je to apríl a kdo koho nachytl. Vyprávíme si vtipy jaké, kdo zná, případně čteme ty, co máme již připravené.
- Prostřednictvím interaktivní tabule si pouštíme veselá videa a různé druhy smíchu.
- Jak se slaví Velikonoce jinde ve světě, jaké mají zvyklosti a zajímavosti. Jak slaví Velikonoce každý z nás doma a co dostáváme jako výslužku.

Výtvarná činnost

- Žáci si pomocí vosku nazdobí vyfouknuté vajíčko. Dbáme zvýšené opatrnosti při manipulaci se zapálenou čajovou svíčkou. Starou lžící ohneme tak, aby lžíce stála nad svíčkou a voskovka se nám rozpustila. Voskovku tedy nadrtíme do lžíce a čekáme, až se nám rozpustí, mezitím si žáci připraví nástroj na nanášení vosku a to tak, že špendlík opatrně zapíchneme do špejle, aby nám trčela hlavička ven, tu pak budeme namáčet do vosku a zdobit vajíčko. Opět budou žáci tvořit dle své fantazie, možná alternativa je také vajíčko předem nastříkat barevným sprejem. Vajíčko si každý z domu donese sám, takže příprava z domu může být různá.

Na závěr si společně zhodnotíme, jak se nám pracovalo a jaké máme výsledky.

Využití školní kuchyňky

- Žáky rozdělíme do skupinek a každá skupinka si zpracuje společně těsto na beránka. Toho si pak i upečou. Po vychladnutí beránka případně dozdobí a naporcují. Společnou ochutnávkou a hodnocením, který beránek, komu chutnal nejvíce, tak ukončíme tuto aktivitu
- Ochutnávkou beránka můžeme rozšířit o jiné velikonoční pochoutky, například jednoduchou vajíčkovou pomazánkou, kterou si žáci podle receptu za dohledu vychovatelky opět sami připraví. Alternativou pak může být soutěž mezi jednotlivými odděleními školní družiny například o nejlepší velikonoční pochoutku.

Pohybová činnost

- Velikonoční hry na školním hřišti. Jednotlivá stanoviště by mohla nabízet například běh s vajíčkem na lžici, velikonoční ťukání, kdy hra spočívá v ťukání vajec do sebe a cílem hry je rozbít soupeřovo vajíčko ale zachovat nerozbité to svoje. Hledání rozdílů na obrázku, nebo velmi oblíbené hledání vajec, které můžeme obměnit o hledání nějaké odměny.
- Procházky na velikonoční jarmarky, výstavy a exkurze s velikonoční tematikou.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak se pomlázky ztratily

Cíl kognitivní: žák diskutuje o obsahu čteného textu a dokáže uvést příklad velikonočního symbolu.

Cíl afektivní: žák naslouchá a sdílí s ostatními své zkušenosti s prožíváním Velikonoc.

Cíl psychomotorický: žák zdokonaluje pohyby rukou při pletení pomlázky.

Pomůcky: kniha, proutky vrby, barevné stuhy

Aktivita:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD.

Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.

- Vysvětlujeme si, jaké velikonoční tradice byly v textu zmíněny. Jaké tradice se dodržovaly dříve a jaké v současnosti.

Praktická činnost

- Doplnková aktivita dle možností ŠD, názorná ukázka pletení pomlázky, kdy si každý žák uplete svoji pomlázku a odnese si ji domů.

Téma: 22. dubna, Den Země

Cíl kognitivní: žák definuje pojmy recyklace a třídění odpadu a dokáže odhadnout, jak poctivě doma třídí odpad.

Cíl afektivní: žák si uvědomí důležitost třídění odpadu a sdílí své postoje s ostatními.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje pohyby rukou a vytvoří recyklovaný papír.

Pomůcky: starý papír, noviny, větší nádoba například kyblík, voda, tvrdá rovná podložka interaktivní tabule, vzdělávací videa týkající se ekologie

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídáme si o třídění odpadu, vysvětlení pojmu recyklace, jak se šetří energiemi.
- Společné tvoření seznamu, na co vše potřebujeme elektriku a jaký by byl svět bez ní.
- Možnost sledování vzdělávacích videí s následnou debatou.

Výtvarná činnost

- V rámci výchovy k ekologii si žáci vyzkouší recyklované tvoření a vyzkouší si recyklaci starého papíru. Starý papír natrháme na malé kousíčky, dáme do nádoby s vodou tak, aby veškerý papír byl ponořený. Takto ho necháme přes noc a poté z něj ručně uděláme kaši, k urychlení procesu můžeme použít tyčový mixér. Vymačkáme z něj veškerou vodu a vyskládáme kaši do tenkého plátu na podložku a necháme důkladně zaschnout nejlépe do druhého dne, opět můžeme

proces urychlit například fénem. Vysušený papír je připraven znovu k použití.

Pohybová činnost

- Úklid školního okolí s dodatečným komentářem, kolik odpadků jsme posbírali.
- Turistický pochod či výlet do lesa, možnost účasti na projektech pořádaných Českým svazem ochránců přírody.

Téma: Cestujeme přírodou

Cíl kognitivní: žák navrhne vlastní tajenku a diskutuje na téma příroda.

Cíl afektivní: žák bude ochoten spolupracovat a sdílet svůj postoj k přírodě.

Cíl psychomotorický: žák zdokonaluje jemnou motoriku rukou při práci s mozaikou a je obratný při kolektivních hrách na školním hřišti.

Pomůcky: hádanky, tajenky, obrázky rostlin a stromů, barevné papíry, výkresy, lepidla

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídáme si, kam rádi chodíme do přírody, co vše v přírodě můžeme najít. Jestli chodíme často na procházky, a jaká neobvyklá či zajímavá místa jsme navštívili.
- Společně luštíme hádanky ostatních, které si každý připraví sám, například si myslí květinu a ostatní žáci mu kladou otázky, aby zjistili, o jaký druh se jedná. Připravené pak máme tajenky týkající se tématu příroda.

Výtvarná činnost

- Žák si za pomoci barevných papírů a využití techniky mozaika, vytvoří jarní obrázek květiny. Vybere si barvu a malinkými nastříhanými kousíčky barevných papírů vytvoří na výkrese jarní kytku, kterou samozřejmě upevní lepidlem. Na závěr si zhodnotíme výrobky ostatních a řekneme si, jak se nám s touto technikou pracovalo.

Pohybová činnost

- Trávená času na školním hřišti, kolektivní hry, skákání panáka, fotbal, vybíjená, honěná, opalování na dece.

Tematické okruhy pro měsíc květen

Téma: Bezpečnost v dopravě

Cíl kognitivní: žák vyjmenuje účastníky silničního provozu a přiřadí k nim bezpečnostní výbavu.

Cíl afektivní: žák vnímá problémové situace v silničním provozu a uvědomuje si svou zodpovědnost.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby při dodržování pravidel silničního provozu.

Pomůcky: interaktivní tabule, vzdělávací videa

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídáme si o silničním provozu, kdo jsou jeho účastníci, jak se na silnici chováme, správná výbava na kole či koloběžce.
- Sledování bezpečnostních videí BESIP prostřednictvím interaktivní tabule.

Pohybová činnost

- Návštěva dopravního hřiště.

Téma: Pohádka Chaloupka na vršku-Jak odletěly čarodějnice

Cíl kognitivní: žák vysvětlí obsah čteného textu a dokáže vysvětlit lidové zvyky v textu.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a vnímá rozdíl v dodržování tradic v různém časovém období.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu.

Pomůcky: kniha

Aktivita:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.
- Vysvětlujeme si, jaké byly dřívější pohledy na čarodějnice, navazujeme na následující téma pálení čarodějnic.

Téma: Pálení čarodějnic

Cíl kognitivní: žák se seznámí s tradicí pálení čarodějnic a dokáže svými slovy popsat tuto tradici.

Cíl afektivní: žák je ochotný spolupracovat a vnímá symbol dobra a zla.

Cíl psychomotorický: žák zdokonalí kooperaci pohybů při představování své čarodějnice.

Pomůcky: výkresy, vytištěné a okopírované obrázky letící čarodějnice, nůžky, lepidla, pastelky, fixy, izolepa, potravinářské barvivo, voda, prázdná malinká sklenička, nejlépe s vrškem

Aktivita:

Komunitní kruh

- Vysvětlíme si tradice pálení čarodějnic, jak vše vzniklo a jak se slaví tento den u každého z nás.
- Společně si vytvoříme seznam pohádek s čarodějnickou tematikou, které známe.

Výtvarná činnost

- Žáci si vymalují dle své fantazie nakopírovanou předkreslenou čarodějnici, která by měla být v poloze letu, avšak nemusí mít koště, protože po vymalování a vystřížení čarodějnice si žáci místo koště přilepí pomocí izolepy lízátko.
- Výroba čarodějnického lektvaru je velmi jednoduchá, žáci si smíchají vodu s potravinářským barvivem, a vymyslí lektvaru název. Na závěr si společně představíme své lektvary a řekneme si, k čemu slouží.

Pohybová činnost

- Vyhlášení čarodějnického reje, kdy si žáci z domu donesou kostým, klobouk nebo masku čarodějnice a předvedou svou čarodějnici pod vymyšleným jménem. Každá čarodějnice má totiž své jméno a ví, jestli je hodná nebo zlá. Aktivitu můžeme zakončit diskotékou.

Téma: Den matek

Cíl kognitivní: žák dokáže popsat osobu svojí maminky a posoudí, v jaké míře doma pomáhá.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své pocity k mamince.

Cíl psychomotorický: žák zdokonalí jemnou motoriku rukou a koordinuje své pohyby při výrobě srdce pro maminku.

Pomůcky: nakopírovaný výkres o charakteristice mojí maminky, vlna nebo bavlnka různých barev, výkresy, nůžky, lepidla

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídání o mamince, její popis a prozrazení s čím doma mamince pomáháme.

Výtvarná činnost

- Charakteristika mojí maminky do předtištěné osnovy, kde jsou například otázky typu, jakou barvu či jídlo má maminka nejraději, co nejraději dělá nebo jaké má ráda květiny. Každý žák si může sestavit svoji osnovu otázek a odpovědí, kterou pak mamince předá.
- Do výkresu si žák předkreslí buď ručně, nebo za pomoci šablony srdce, které potře lepidlem a celé ho začne postupně obmotávat barevnou vlnou, až bude celé srdce různými směry zamotané a nepůjde vidět podkladový papír. Konec vlny přilepíme a dárek předáme mamince.

Tematické okruhy pro měsíc červen

Téma: Těšíme se na prázdniny

Cíl kognitivní: žák diskutuje o prázdninových cestách a dokáže pojmenovat místa kam by se chtěl podívat.

Cíl afektivní: žák naslouchá a sdílí své pocity z prázdninových cest.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje práci rukou při výrobě deníku a posílí svou zručnost.

Pomůcky: výkresy, pravítka, psací potřeby, pastelky, děrovačka na papír, stuha, různé samolepky a doplňky k ozdobě deníku

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídáme si o prázdninových cestách, které nás čekají, kam bychom se chtěli jet se podívat, kde všude jsme už byli a jaká jsou naše oblíbená místa.

Výtvarná činnost

- Vyrobíme si prázdninový deník, do kterého si žáci mohou během prázdnin zapisovat své zážitky, vlepovat fotografie, kreslit obrázky nebo zaznamenávat oblíbená místa. K výrobě deníku budeme potřebovat několik výkresů, které přehneme na požadovaný formát a děrovačkou cvakneme dírky, které svážeme stuhou tak, aby nám papíry vytvořily deník, úvodní strany můžeme následně zapéct do laminovací folie. Základ deníku si pak každý žák vyzdobí sám, podle své fantazie, vytvoří si úvodní stranu a může dále pokračovat následujícími stranami. Na závěr si společně zhodnotíme své výrobky.
- Ukážeme si, jak správně napsat pohled či dopis. Z výkresu si vytvoříme pohled tak, že na jednu stranu si žáci nakreslí obrázek s prázdninovou tematikou a na druhou stranu si nalinkujeme osnovu pohledu, kterou následně společně vyplníme. Obrázek může dětem sloužit jako vzor. Závěrem si společně přečteme, komu jsme pohled poslali a odkud.

Téma: Pohádka chaloupka na vršku-Jak Andulka hlídala Barborku

Cíl kognitivní: žák dokáže popsat svými slovy děj v čteném textu a diskutuje o něm.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá, je nakloněn spolupráci s ostatními a sdílí své pocity při loučení se s knihou.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby v klidovém režimu a odpovídá na dotaz, zda se mu kniha líbila či ne.

Pomůcky: kniha

Aktivita:

Čtení pohádky

- Žáci jsou v klidovém režimu, sedí nebo leží na koberci či v klidové zóně ŠD. Dbáme na soustředění se na text. Čteme pohádku a následuje práce s textem ve formě diskuse o obsahu. Povídáme si, co bylo v pohádce vystiženo a čemu případně žáci nerozuměli.
- Symbolicky se rozloučíme s knihou, která nás provázela celým školním rokem, a zhodnotíme si, jak se nám kniha celkově líbila či nelíbila a jaké téma by se žákům líbilo příště.

Téma: Den otců

Cíl kognitivní: žák dokáže popsat osobu svého tatínka a zhodnotí, jak moc tatínkovi pomáhá.

Cíl afektivní: žák aktivně naslouchá a sdílí své pocity k tatínkovi.

Cíl psychomotorický: žák posiluje svou psychomotorickou zručnost.

Pomůcky: výkresy, vodové barvy, černá fix, šablona kravaty, lepidla, nůžky, barevné papíry

Aktivita:

Komunitní kruh

- Povídání o tatínkovi, jeho popis a prozrazení s čím doma tatínkovi pomáháme.

Výtvarná činnost

- Charakteristika mého tatínka do předkreslené kravaty. Žák si podle šablony obkreslí kravatu, kterou si vodovými barvami vybarví, kravatu

vystřihne a nalepí na barevný papír, který si vybral. Po zaschnutí vodových barev, popíše slovy kravatu černým fixem, slova budou charakterizovat tatínka, například hodný, usměvavý nebo pracovitý. Na závěr si společně zhodnotíme výrobky a předáme tatínkům.

Téma: 21. června, první letní den

Cíl kognitivní: žák doplňuje myšlenkovou mapu a objasní proč je Slunce důležité.

Cíl afektivní: žák vnímá důležitost Slunce a sdílí své pocity s ostatními.

Cíl psychomotorický: žák zdokonaluje pohyby prstů a vytvoří obraz Slunce.

Pomůcky: tabule, křídly nebo fixy, interaktivní tabule, vzdělávací videa, prstové barvy, velký formát výkresu

Aktivita:

Komunitní kruh

- Společně tvoříme myšlenkovou mapu o Slunci. Co vše o něm víme, co pro nás znamená, proč je důležité pro život.
- Promítání vzdělávacích videí o Slunci prostřednictvím interaktivní tabule.

Výtvarná činnost

- Společná práce na ztvárnění Slunce za pomoci prstových barev. Na velký formát papíru si předkreslíme tužkou tvar Slunce a různými odstíny žluté, oranžové a červené malujeme slunce, pouze za pomoci vlastních prstů. Po Slunci pokračujeme v úpravě pozadí, také za pomoci prstových barev teď už ale odstíny modré, šedé, bílé a černé. Výkres necháme zaschnout a společně si zhodnotíme, jak se nám pracovalo ve skupině a s touto technikou.

Téma: Rozloučení se školním rokem

Cíl kognitivní: žák diskutuje a hodnotí uplynulý školní rok.

Cíl afektivní: žák naslouchá a sdílí své pocity a postoje s ostatními.

Cíl psychomotorický: žák koordinuje své pohyby při úklidu a je obratný.

Pomůcky: deky, plán výletu, poučení o bezpečnosti

Aktivita:

Komunitní kruh

- Společně hodnotíme uplynulý školní rok, co se nám líbilo, co se nám nelíbilo, co bychom chtěli změnit, na co se těšíme v novém školním roce. K povídání můžeme využít posezení na dekách v přírodě či na zahradě školy a spojit tuto aktivitu například s piknikem, kdy každý žák donese něco malého z domu, nebo občerstvení zajistí školní družina.
- Nezapomínáme na poučení o bezpečnosti v čase prázdnin.

Pohybová činnost

- Úklid třídy, třízení výrobků a vyklízení šaten.
- Procházky do města na zmrzlinu, nebo plánování výletů.
- Uspořádání pohádkové diskotéky na školním hřišti se zajištěným programem nebo soutěžemi.

4.4 Diskuse, vhodné alternativy

Celkový obsah návrhu plánu je koncipován tak, aby zastupoval vzdělávací oblasti obsažené v rámcovém vzdělávacím plánu pro základní vzdělávání, konkrétně pak část Člověk a jeho svět. Nabídka možností je velmi široká, a tak nám tyto oblasti nabízejí nepřeborné množství možností vzdělávání. Školní družina jakožto volnější v pravidlech ve srovnání s klasickou výukou nám dopřává prostor pro praktické využití v každé oblasti a v každém tématu.

V tvorbě ročního plánu se můžeme rozhodnout pro komplexní zastoupení všech odvětví, které se nám nabízí, nebo je možné ukotvit hlavní myšlenku projektu v konkrétním bodě, od kterého se celý projekt odvíjí anebo na něj navazují činnosti stále spojené s jedním okruhem. Dokážu si představit celoroční program pro specifická zařízení, jako jsou například lesní školy, které mohou využít přímo téma spojené anebo konkrétně spjaté s lesem a zvěří. Domnívám se však, že pro účely školní družiny tudíž všeobecného vzdělávání, jsou vhodnější projekty obecné s širokým rozhledem a možností dotknout se každého tématu, které žáky zajímá nebo by mohlo zajímat.

5 Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala výchovou ve volném čase orientovanou na specifiku školní družiny. Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit návrh celoročního projektu pro školní družinu, využitelnou pro žáky prvního stupně základního vzdělávání. Záměrem projektu bylo zastoupení zájmových aktivit pro získání nových nebo ukotvení již nabitých vědomostí a dovedností, maximální rozvoj komunikace, sociálních vztahů a vzájemného respektu vůči jednotlivci i skupině.

Cílem teoretické části bylo popsat základní charakteristiku žáka mladšího školního věku, která zastupuje první kapitolu. Ve druhé kapitole jsem popsala základní strukturu kurikulárních dokumentů, kterou jsem doplnila přehledným obrázkem jejich systémů. V této kapitole jsem také uvedla bližší specifikaci školního vzdělávacího plánu školní družiny, který je klíčový k tvorbě projektu pro školní družinu. V poslední kapitole teoretické části jsem se zaměřila obecně na projekt s doplněním o přehled projektové výuky, jelikož s tématem bakalářské práce velmi úzce souvisí. Rozvedla jsem tedy popis plánování realizace a možné výhody či nevýhody této formy výuky.

Praktickou část jsem věnovala celoročnímu návrhu projektu pro školní družinu, kde mým hlavním cílem bylo prakticky uplatnit a začlenit do programu maximální pestrost zájmových aktivity, které podporují a rozvíjejí klíčové kompetence žáků. Návrh projektu byl vymezen do deseti tematických okruhů. Kdy každý okruh symbolizuje jeden měsíc ve školní docházce a každý okruh nabízí aktuální témata propojená s tématy ŠVP.

Sestavení návrhu celoročního projektu pro školní družinu nebylo vůbec snadné, ale jsem přesvědčená, že jsem svůj cíl splnila a můj návrh projektu by byl pro žáky podnětný a vytvořil by přirozené prostředí pro skvělou skupinovou kooperaci, komunikaci, podporu rozvoje samostatnosti a posílení vztahů mezi žáky a poznáním. Věřím, že má teoretická příprava projektu poslouží jako inspirace pro zajímavý program školní družiny.

Seznam použité literatury a pramenů:

BALKOVÁ, Krista, 2006. *Náměty pro školní družinu: deset projektů s konkrétními činnostmi*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-064.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.

ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. ISBN 80-85799-03-0.

HÁJEK, Bedřich a kol., 2007. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-233-1.

HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK, 2009. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Vyd. 2. aktualiz. a rozš. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež. ISBN 978-80-86784-77-9.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

KUBÍNOVÁ, Marie. *Projekty ve vyučování matematice: cesta k tvořivosti a samostatnosti: [kapitoly z didaktiky matematiky]*. Praha: Univerzita Karlova v Praze-Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-088-9.

MŠMT ČR, 2021. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, změny, 2021*, In: *MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [Cit. 15. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54865/>

Národní pedagogický institut, 2021. *Rámcové vzdělávací programy*. [online]. [cit. 22. 02. 2022]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/trvp>

PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-268-3.

PÁVKOVÁ, Jiřina a kolektiv, 1999. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-295-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, c2004. ISBN 80-7367-124-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2 vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [Cit. 06. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-74>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [Cit. 22. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/zakon-SB2004561-63>

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4590-9.

Seznam zkratk

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

NPI – Národní pedagogický institut

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠD – Školní družina

ŠVP – Školní vzdělávací program

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Systém kurikulárních dokumentů

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Buksová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Martina Fasnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Návrh celoročního projektu pro děti ve školní družině na primární škole
Název v angličtině:	Proposal of a year-round project for children in a school club at primary school
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na celoroční návrh projektu pro školní družinu. Teoretická část popisuje žáka mladšího školního věku, kurikulární dokumenty a projekt. Praktická část představuje teoretický návrh celoročního projektu pro školní družinu.

Klíčová slova:	mladší školní věk, školní vzdělávací program, školní družina, projekt, projektová výuka,
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on a year-round project proposal for a school club. The theoretical part describes the pupil of younger school age, curricular documents and the project. The practical part presents a theoretical proposal for a year-round project for a school club.
Klíčová slova v angličtině:	younger school age, school educational program, school club, project, project teaching
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	65 stran
Jazyk práce:	český